

ADEPT și EXPERT-GRUP

EUROMONITOR

Numărul 2 (11), Ediția III

**Implementarea reformelor inițiate conform Planului de Acțiuni UE-RM,
Evaluarea progresului în perioada martie-iunie 2008**

**Acest raport apare cu sprijinul financiar al
Fundației Soros-Moldova**

în cadrul proiectului

**„Relațiile Moldova-UE: Îmbunătățirea Informării și
Dezbaterii Publice asupra Principalelor Evoluții”**

**Implementat de Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”
și Centrul Analitic Independent „Expert-Grup”**

Autori: Igor BOȚAN

Corneliu GURIN

Elena PROHNIȚCHI

Alexandru MOCANU

Valeriu PROHNIȚCHI

Alexandru OPRUNENCO

Ana POPA

Victoria VASILESCU

Notă: Autorii au realizat acest raport cu bună-credință și bune intenții. Numai autorii sînt responsabili de afirmațiile și concluziile exprimate, care nu sînt în mod necesar împărtășite de Fundația Soros-Moldova, Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.

Cuprins:

<i>ABREVIERI ȘI ACRONIME</i>	4
<i>INTRODUCERE</i>	5
<i>SUMAR</i>	6
1. DIALOG POLITIC ȘI INSTITUȚII DEMOCRATICE	8
2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE	14
3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN	20
4. JUSTIȚIE	25
5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE	30
6. DEZVOLTARE ȘI REFORME SOCIALE	32
7. COMERȚUL INTERNAȚIONAL	35
8. CLIMATUL DE AFACERI	37
9. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE	40
<i>DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII</i>	46

ABREVIERI ȘI ACRONIME

APC – Acordul de Parteneriat și Cooperare;

APCE – Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei;

BNM – Banca Națională a Moldovei;

BNMI – Biroul Național pentru Migrațiune;

CCTP – Centrul pentru combaterea traficului de persoane;

EUBAM – Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina;

BNS – Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova;

CpDOM – Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova;

CE – Comisia Europeană;

CEC – Comisia Electorală Centrală;

CEDO – Curtea Europeană pentru Drepturile Omului;

CNIE – Comisia Națională pentru Integrare Europeană;

CoE – Consiliul Europei;

CSI – Comunitatea Statelor Independente;

CSJ – Curtea Supremă de Justiție;

CSM – Consiliul Superior al Magistraturii;

MAI – Ministerul Afacerilor Interne;

MAEIE – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene;

MDI – Ministerul Dezvoltării Informaționale;

OIM – Organizația Internațională pentru Migrațiune;

OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa;

PAUERM – Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova;

PEV – Politica Europeană de Vecinătate;

PRGF – *engl. Poverty Reduction and Growth Facility*, Mecanismul de Reducere a Sărăciei și Creștere Economică;

PG – Procuratura Generală;

PSESE – Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est;

RM – Republica Moldova;

Reforma APC – Reforma Administrației Publice Centrale;

Reforma APL – Reforma Administrației Publice Locale;

SCERS – Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei;

SG – Serviciul de Grăniceri;

UE – Uniunea Europeană;

USD – dolar SUA;

INTRODUCERE

Sfârșitul perioadei de implementare a Planului de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova (PAUERM), alături de expirarea termenului Acordului de Parteneriat și Cooperare (APC) dintre UE și Republica Moldova, marchează în mod firesc și începutul unei noi etape în relațiile bilaterale: pregătirea, negocierea și adoptarea unui nou acord. Din perspectiva UE, noile relații cu Republica Moldova și alte țări sînt văzute prin prisma Comunicării din 5 decembrie 2007 a Comisiei Europene către Parlamentul European „O Politică Europeană de Vecinătate Viguroasă”. Documentul în cauză, alături de reconfirmarea verbală a Președintelui Comisiei Europene José Manuel Barroso din cadrul întîlnirii cu Președintele Republicii Moldova din 14 ianuarie 2008, prevede prelungirea termenului de implementare a PAUERM ca instrument de cooperare a UE cu Moldova pînă la valorificarea deplină a potențialului acestui document.

În pofida realizărilor Republicii Moldova în implementarea PAUERM, menționate cu diferite ocazii de înalți demnitari europeni și evidențiate mai cu seamă în Raportul de țară pentru Moldova, făcut public la 3 aprilie 2008, problema majoră rămîne aplicarea defectuoasă a legislației adaptate la cerințele PAUERM, la care se adaugă restanțele cronice la un șir de capitole de maximă sensibilitate, precum: reforma sistemului judiciar și asigurarea independenței justiției; asigurarea adecvată a drepturilor omului; libertatea mass-media, mai ales a audiovizualului public; autonomia și eficiența administrației publice locale; climatul investițional etc.

Confirmîndu-și hotărîrea de a urma neabătut cursul de integrare europeană, autoritățile moldovene au adoptat în luna mai a.c. *Prioritățile pentru 2008 ale Agendei Integrării Europene*. Documentul menționat subliniază că are menirea să înlătore “deficiențele de implementare a legilor” și concentrarea eforturilor, în mod special, asupra implementării reformelor în domeniile sensibile, menționate în raportul de progres al Comisiei Europene. Din această perspectivă, *Prioritățile pentru 2008* reprezintă un mic plan de acțiuni cu: obiective formulate, măsuri necesare pentru a fi implementate; instituții responsabile pentru implementare și termene fixe. Drept cheazășie a efortului constant și concentrat în direcțiile invocate sînt menționate: “Formatul nou al Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană, acum condusă de Președintele Republicii Moldova, precum și noul Guvern al Republicii Moldova”. Potrivit documentului invocat, „Comisia Națională este hotărîtă să asigure corelarea priorităților pentru integrare europeană cu cadrul strategic intern și alocarea finanțării adecvate pentru aceste priorități”, iar pentru a monitoriza în mod regulat procedurile guvernamentale, Comisia Națională „va audia lunar rapoarte de implementare”.

Deși *Agenda Integrării Europene* prevede abordarea problemelor menționate în Raportul de țară al Comisiei Europene în corespundere cu așteptările și conform practicilor de implementare a PAUERM, modul și componența în care a fost constituită Comisia Națională pentru Integrare Europeană a provocat nedumeriri, mai cu seamă în privința neincluserii, fără explicații, în componența acesteia a Președintelui Parlamentului și a reprezentanților unor organizații civice, care au făcut parte din componența anterioară a comisiei. În acest context și pentru suplinirea lipsei organizațiilor civice în componența Comisiei Naționale, proiectul „**Relațiile Moldova-UE: Îmbunătățirea Informării și Dezbaterei Publice asupra Principalelor Evoluții**”, realizat cu suportul financiar al Fundației „SOROS-Moldova” își propune să monitorizeze atît implementarea priorităților *Agendei Integrării Europene*, cît și un șir de evoluții adiacente. Începerea “perioadei de reflecții” în care experții din partea Comisiei Europene și Republicii Moldova stabilesc prioritățile pentru negocierea ulterioară a clauzelor noului acord bilateral, necesită o monitorizare obiectivă și imparțială pentru a putea estima atît gradul de apropiere a Republicii Moldova de obiectivele marcate de standardele europene, cît și pentru evidențierea domeniilor în care blocajele împiedică avansarea.

Dialog politic și instituții democratice

Dialogul dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană a continuat să fie unul dinamic și în perioada martie-iunie 2008. Principala realizare a fost lansarea reflecțiilor Comisiei Europene asupra noului cadru juridic cu Republica Moldova și a Parteneriatului de Mobilitate între Republica Moldova și Uniunea Europeană.

În domeniul instituțiilor democratice s-au constatat realizări moderate și aprofundarea unor probleme raportate în perioadele anterioare. Printre realizările moderate se numără consolidarea legislației privind drepturile copilului, angajaților și deținuților, dezvoltarea dialogului autorităților cu societatea civilă și CoE, intrarea în vigoare a noii Legi privind întrunirile. Principalele probleme observate sînt legate de menținerea fenomenului de încălcare a drepturilor omului (dreptul la libera exprimare, dreptul de a fi informat, dreptul la un proces echitabil, dreptul proprietății etc.) implementarea defectuoasă a legislației privind drepturile omului, condamnarea Moldovei într-un număr mare de cazuri (24) la CEDO, situația degradantă a mass-media, tergiversarea adoptării și aplicării mai multor legi în domeniu.

Consolidarea capacității administrative

Implementarea efectivă a reformelor rămîne o provocare și o problemă serioasă pentru autoritățile Moldovei, iar insuficiența capacităților administrative, politizarea administrației și potențialul redus al sectorului public periclitează posibilitățile de identificare a obiectivelor și realizare a politicilor prioritare. **Reforma APC** a decurs mai lent, din cauza schimbării Guvernului, modificărilor instituționale inerente, dar și pe motiv că au întârziat considerabil legile menite să creeze baza activității viitoare a funcționarilor publici. Impactul real al **reformării APL** rămîne limitat, din cauza complexității problemelor, dar și pe motiv că, în condițiile cînd nu dețin controlul general al administrațiilor locale, autoritățile centrale nu demonstrează voință politică evidentă pentru a contribui la sporirea performanțelor și rezultatelor activității acestor administrații, preferînd acordarea asistenței pe linia „construcției de partid”. Combaterea corupției, deși se află în atenția permanentă a autorităților și beneficiază de asistență externă considerabilă, nu se soldează cu schimbări sistemice, palpabile, opinia majorității populației referitor la eforturile respective rămîne marcată de un profund scepticism.

Conflictul transnistrean

Declarația "privind politica Rusiei față de Abhazia, Osetia de Sud și Transnistria" a Dumei de Stat a Federației Ruse din 21 martie 2008 a semnalat că „universalitatea precedentului Kosovo” nu este aplicabilă, deocamdată. Declarație afirmă că Rusia respectă suveranitatea și integritatea teritorială a Georgiei și Moldovei în hotarele recunoscute pe plan internațional. Autoritățile ruse au favorizat întîlnirea Președintelui Voronin cu liderul transnistrean Igor Smirnov, îndreptată spre crearea condițiilor favorabile reluării procesului de negocieri în format „5+2”. Ca urmare a întîlnirii Voronin-Smirnov s-a convenit crearea a cinci grupuri de experți, coopțați în egală măsură de pe ambele maluri ale Nistrului, care au sarcina să înceapă consultările în domeniile: economiei și comerțului, dezvoltării infrastructurii, sferei sociale și ocrotirii sănătății, ajutoarelor umanitare, ecologiei și agriculturii. În pofida startului promițător al consultărilor pe marginea funcționării grupului de experți, ulterior s-a ajuns la concluzia că progresele rapide sînt imposibile.

Justiția

Situația din sfera justiției continuă să provoace îngrijorări serioase, atît în interiorul țării, cît și din partea organismelor comunitare, care au evidențiat aparte necesitatea eficientizării reformei judiciare. Progresele înregistrate pînă la finele lunii iunie sînt minore, deși domeniul este declarat prioritar, măsurile stabilite în vederea realizării acestui obiectiv prioritar au un caracter teoretic-formalizat: „Perfecționarea sistemului”; „Instruire”; „Elaborarea unui program”; „Desfășurarea unei campanii”; „Efectuarea unui studiu” ș.a. Însăși organul de autoadministrare judecătorească (CSM) este nevoit să constate tendințe de limitare a independenței autorității judecătorești, pasivitatea legislativului și executivului în probleme prioritare (sporirea numărului de judecători și a finanțării). Reforma Procuraturii stagnează, sistemul de asistență juridică accesibilă nu este constituit, situația din penitenciare rămîne necorespunzătoare cerințelor legislației naționale și standardelor internaționale în domeniu.

Dezvoltare și reforme economice

Evenimentele din lunile martie-iunie au fost marcate de creșterea puternică a prețurilor la început de an. Minimul de existență a crescut mai rapid decît salariile în economie; iar pensia medie lunară, chiar după indexarea din aprilie, acoperă doar 50% din acesta. Banca Națională, alarmată de evenimentele produse, a majorat deja de 2 ori rata de bază a dobînzii la acțiunile REPO și norma rezervelor obligatorii pentru mijloacele atrase de băncile comerciale. Aceste intervenții semnificative arată poziția fermă a Băncii Naționale în atingerea obiectivului principal de menținere a stabilității prețurilor. și Ministerul Finanțelor pare să susțină aceste inițiative prin încercări de diminuare a deficitului bugetar și optarea pentru deficitul bugetar zero.

Dezvoltare și reforme sociale

Dezvoltarea și reformele necesare în domeniul social a continuat în perioada analizată, fiind înregistrate atât progrese în domeniu, cât și involuții în anumite aspecte analizate. Sînt de menționat acțiunile întreprinse și reformele legislative în domeniul asigurării sănătății publice care necesită o atenție deosebită. Concomitent, însă s-au observat lacune atât în cadrul actelor normative în vigoare deși se tinde să fie în corespundere cu standardele Uniunii Europene, cât și în promptitudinea adoptării proiectelor deja elaborate și corespunzător întreprinderea acțiunilor de rigoare. În pofida faptului că au fost adoptate un șir de acte normative noi și modificări în domeniul asigurării protecției și integrării sociale, impactul acestora se lasă a fi așteptat. În anumite cazuri, ca de exemplu, indexarea prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat, modificările adoptate satisfac foarte puțin necesitatea real existentă și corespunzător impactul acestora e practic infim.

Comerțul internațional

În domeniul **comerțului extern** evoluțiile au fost mixte în perioada martie-iunie 2008. Pe de o parte, relațiile economice cu UE sînt pe un trend ascendent. Această evoluție este susținută și de intrarea în vigoare a Preferințelor Comerciale Autonome din 14 martie 2008. Cotele de export pentru asemenea produse ca vin și zahăr sînt epuizate aproape pe jumătate. Însă nerespectarea de către unii apicultori moldoveni a exigențelor europene față de mierea de albine a dus la suspendarea exporturilor al acestui produs pe piața comunitară. Totodată, deși exporturi de vinuri pe piața europeană cresc cu ritmuri sănătoase, țările CSI își consolidează poziția de consumatori principali ai vinului moldovenesc. În domeniul vamal se înregistrează unele progrese în implementarea principiului "ghișeului unic", dar încă rămîne unele instanțe. O altă evoluție importantă ține de promulgarea Legii privind activitatea sanitar-veterinară, adoptată încă în octombrie 2007. Adoptarea acestei legi ar trebui să accelereze reformele în acest domeniu, care rămîne unul din cele mai problematice, împiedicînd exporturile respectivelor produse moldovenești pe piața comunitară.

Climatul de afaceri

Redresarea climatului de afaceri rămîne una din restanțele majore ale Republicii Moldova în ceea ce privește implementarea Planului de Acțiuni. Situația este nu tocmai bună nici din punct de vedere a experților și investitorilor interesați de Moldova, dar și în comparație cu situația din alte țări din regiune. În pofida unor eforturi de reformă, Republica Moldova nu a avansat foarte puternic în comparație cu majoritatea țărilor din regiune. În martie – iunie 2008 s-au depus eforturi pentru a corecta situația, oamenii de afaceri legîndu-și speranțe de noul guvern condus de Zinaida Greceanii. Cel puțin la nivelul retoricii politice, noul guvern demonstrează o înțelegere a rolului sectorului privat și climatului de afaceri pentru creșterea investițiilor și locurilor de muncă. În perioada analizată a continuat privatizarea pachetelor de acțiuni ale statului la unele întreprinderi. Au fost adoptate modificări pozitive importante la legislația care reglementează activitatea de licențiere. Guvernul a renunțat la confruntarea cu deținătorii de patente, prelungind pînă în 2017 perioada în care comercializarea mărfurilor cu amănuntul va putea fi efectuată pe baza patentei de întreprinzător. Totodată, în această perioadă s-a accentuat influența politică a guvernării asupra climatului de afaceri. Combaterea corupției, deși s-a aflat la ordinea zilei, nu s-a soldat cu progrese spectaculoase.

Frontieră, migrație și traficul de ființe umane

Evoluțiile au fost determinate de sporirea asistenței, corelarea normelor legale naționale la cele europene, cooperarea dintre agenții, continuarea misiunii EUBAM, instruirea angajaților și a altor subiecți vizați, punerea în aplicare a legilor anterior adoptate și promovarea noilor acorduri cu UE (vize și readmisie), activizarea măsurilor de prevenire și combatere a traficului de ființe umane. *Deficiențele* constau în tergiversarea adoptării Concepției pazei frontierei de stat și a altor acțiuni anterior planificate, lipsa resurselor suficiente, creșterea numărului migrantilor. Raportul Departamentului de Stată al SUA privind traficul de persoane 2008 a clasat Republica Moldova în categoria 3, printre statele care nu respectă standardele minime pentru eliminarea traficului și nu a depus eforturi substanțiale în acest sens în perioada de raportare. Printre deficiențele majore raportul menționează lipsa de progres în investigarea cazurilor de complicitate a oficialilor guvernamentali la infracțiuni de trafic, precum și insuficiența măsurilor de protecție a victimelor traficului de ființe umane. Urmare a acestei clasificări, ar putea fi limitată asistența Guvernului SUA pentru Republica Moldova, inclusiv prin Corporația Provocările Mileniului, precum și prin voturile negative ale SUA privind asistența din parte instituțiilor financiare internaționale.

1. DIALOG POLITIC ȘI INSTITUȚII DEMOCRATICE

Dialog politic: constatări generale

- Pe 18 martie, a avut loc Reuniunea Troicii COEST UE-Moldova. Subiectele abordate au vizat evoluțiile recente în problema transnistreană, activitatea Misiunii UE la frontiera moldo-ucraineană (EUBAM) și relațiile RM-UE. Participanții la reuniune au subliniat importanța continuării procesului de reformare internă a Moldovei în conformitate cu standardele Consiliului Europei și OSCE, în spiritul rezultatelor înregistrate de Republica Moldova în procesul de implementare a Planului de Acțiuni UE-RM;
- Pe 3 aprilie, Comisia Europeană a dat publicității Raportul de țară privind progresul Moldovei în implementarea Planului de Acțiuni UE-RM în perioada noiembrie 2006 – decembrie 2007. Potrivit Raportului, Moldova a înregistrat progrese în toate domeniile prevăzute de PAUERM, în particular: îmbunătățirea cadrului instituțional, semnarea Acordului privind preferințele comerciale autonome și Acordul de facilitare a regimului de vize și readmisie, cooperarea cu UE în procesul de soluționare a conflictului transnistrean și probleme de politică externă, managementul frontierei moldo-ucrainene, introducerea certificatelor de origine pentru bunurile exportate, crearea Agenției pentru Protecția Competiției etc. Cu toate acestea, Moldova continuă să rămână restanțieră la capitolele **reformei judiciare, libertății presei, luptei împotriva corupției, calității climatului investițional și mediului de afaceri**;
- Pe 27 mai 2008, președintele Vladimir Voronin a participat la Bruxelles la cea de-a 10-a Reuniune a Consiliului de Cooperare RM-UE. În cadrul reuniunii au fost puse în discuție rezultatele implementării Planului de Acțiuni UE-Moldova; evoluțiile economice și politice ale Moldovei; situația Moldovei la capitolul democrație, stat de drept, justiție, drepturile omului; managementul frontierei și activitatea Misiunii UE la frontiera moldo-ucraineană (EUBAM). Reprezentanții UE au salutat progresul înregistrat de Moldova în majoritatea domeniilor PAUEM, precum și rezultatele înregistrate în relațiile dintre Moldova și UE, însă au reiterat **necesitatea continuării reformelor, în special în consolidarea democrației, statului de drept, respectarea drepturilor omului și a libertății presei, lupta contra corupției și îmbunătățirea climatului investițional și de afaceri. De o importanță majoră va fi și capacitatea Moldovei de a organiza și desfășura alegerile parlamentare din 2009 într-o manieră democratică**. Oficialii europeni au anunțat că Comisia Europeană lansează reflecțiile în cadrul Uniunii Europene referitor la viitorul document de colaborare care va fi semnat între UE și Moldova. Conținutul viitorului acord va fi discutat în cadrul consultărilor bilaterale;
- La 5 iunie 2008 a fost lansat Parteneriatul de Mobilitate între Republica Moldova și Uniunea Europeană, care urmărește să consolideze cooperarea în vederea gestionării migrației legale, combaterii și prevenirii migrației ilegale și traficului de ființe umane;
- A VI-a reuniune a Subcomitetului de Cooperare RM-UE "Energie, Mediu, Transport, Telecomunicații, Știință, Tehnologie, Cultură și Educație" s-a desfășurat la Bruxelles în perioada 25–27 iunie 2008. În cadrul reuniunii, părțile au discutat progresele Republicii Moldova și perspectivele de cooperare moldo-comunitară în domeniile de competență a subcomitetului. În special, de aprecieri pozitive ale reprezentanților Comisiei Europene s-au bucurat evoluțiile din domeniul serviciilor electronice. Au fost salutate și evoluțiile în domeniul mediului, însă experții CE au recomandat Moldovei **să prioritizeze calendarul național de aproximare a legislației mediului și să continue implicarea societății civile și sectorul privat în elaborarea și implementarea politicilor de mediu**. Comisia Europeană a anunțat că preconizează să adopte mandatul pentru demararea negocierilor de aderare a la Tratatul Comunității Energetice sfârșitul lunii iulie 2008. Partea moldovenească a solicitat includerea Moldovei în Zona Aeronautică Europeană Comună și în discuțiile CE privind instituirea unei Comunități de Transport în Sud-Estul Europei;
- La 25 iunie 2008 a avut loc ședința Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană. În cadrul ședinței a fost prezentată darea de seamă privind implementarea Planului de priorități pentru integrarea europeană pe anul 2008 și un raport privind ultimele evoluții a relațiilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Vladimir Voronin care a prezidat ședința a făcut public Proiectul privind poziția Republicii Moldova vizavi de conținutul noului acord cu Uniunea Europeană, conținând 5 momente esențiale: 1) obținerea de către Moldova a regimului de comerț liber profund cu Uniunea Europeană; 2) obținerea regimului de vize liber cu Uniunea Europeană; 3) perspectiva obținerii de către Republica Moldova a calității de membru al UE; 4) denumirea noului acord și termenul începerii negocierilor cu UE asupra conținutului acestuia. Au fost decise și modificări instituționale: Aparatul Guvernului va fi responsabil de implementarea reformelor europene – partea privind integrarea europeană, iar Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene – de coordonarea politicii externe a Moldovei cu Uniunea Europeană, desfășurarea negocierilor cu UE asupra noului acord. Potrivit deciziei adoptate anterior, Comisia Națională pentru Integrare Europeană se va întruni cel puțin odată pe lună, ședințele ei vor fi deschise pentru public și ziarști.

Instituțiile Democratice

Procesul Electoral

Evoluții:

- Pe 16 și 30 martie 2008 s-au desfășurat alegerile pentru Adunarea Populară (AP) a Găgăuziei. Observatorii internaționali au declarat că deși autoritățile au organizat alegerile în conformitate cu standardele internaționale, au existat mai multe dificultăți în pregătirea și desfășurarea procesului electoral, cum ar fi finanțarea insuficientă a alegerilor, pregătirea profesională a membrilor comisiilor electorale, lipsa listelor electorale actualizate etc¹. Concluzii similare au fost făcute și de observatorii naționali care au confirmat că „organizarea și desfășurarea alegerilor în Adunarea Populară a Găgăuziei s-a desfășurat, cu anumite excepții, în conformitate cu legislația în vigoare a UTA Găgăuzia datorită competenței și transparenței membrilor CEC”². În același timp, Mișcarea „Edinaia Gagauzia” susține că organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Adunarea Populară a Găgăuziei s-au efectuat cu numeroase ilegalități, cum ar fi: înregistrarea neîntemeiată a în calitate de candidați de deputat a 15 persoane care nu îndeplineau prevederile legislației, aplicarea resurselor administrative de către autoritățile centrale (antrenarea colaboratorilor structurilor de forță în procesul electoral), liste electorale incomplete și cumpărarea voturilor alegătorilor³.

Deficiențe și probleme:

- Parlamentul a operat modificări la Codul Electoral prin ridicarea pragului electoral la 6%, interzicerea blocurilor electorale, interdicția pentru persoanele care dețin dublă cetățenie de a ocupa funcții publice, inclusiv de a deveni membri ai Parlamentului.⁴ Această decizie a trezit reacții negative în rândul partidelor politice din Moldova. Organismele internaționale au propus Moldovei să micșoreze pragul electoral la 5%. În plus, oficialii europeni și-au exprimat în repetate rânduri preocupările asupra modului în care sunt pregătite alegerile parlamentare din 2009.

Drepturile omului

Evoluții:

- A intrat în vigoare Legea nr.26-XVI din 22.02.2008 privind întrunirile⁵;
- În martie Parlamentul a aprobat noul Regulament, structura, statul de funcții și modul de finanțare ale Centrului pentru Drepturile Omului.⁶ Conform noului Regulament, Centrul va fi format deja din 4 avocați parlamentari, egali în drepturi, dintre care unul va fi specializat în problemele de protecție a drepturilor copilului (denumit *avocat al copilului*). De asemenea, Centrul va dispune și de subdiviziuni teritoriale în alte municipii și orașe decât Chișinău, în care vor fi primiți în audiență petiționarii și recepționate petițiile. **(obiectivul (15.5) al PAUERM)**;
- În iunie Guvernul a aprobat Hotărârea nr. 748 cu privire la eficientizarea activității Centrului pentru Drepturile Omului. Prin această hotărâre se dispune inițierea de către Ministerul Justiției a procesului de completare a Constituției Republicii Moldova cu dispoziții privind avocații parlamentari, și obligativitatea îndeplinirii măsurilor solicitate de avocații parlamentari, inclusiv participarea acestora la ședințele colegiilor ministerelor și altor autorități publice centrale în cadrul cărora vor fi examinate chestiunile ce țin de respectarea drepturilor omului⁷;
- A fost adoptată și a intrat în vigoare Legea nr.105-XVI din 16.05.2008 cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal **(obiectivul (24.1) al PAUERM)**. Ca rezultat, în cadrul MAI va fi înființată o direcție specială, care se va ocupa exclusiv de protecția martorilor și a persoanelor care vor coopera în procese penale;
- La 28 martie 2008, Parlamentul a adoptat Hotărârea nr.72-XVI privind audierile pe cauzele pronunțării hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) în privința Republicii Moldova, executarea acestora și prevenirea încălcării drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Hotărârea constată că principalele cauze ale condamnării Moldovei la CEDO sînt: ne-executarea hotărârilor judecătorești sau durată lungă a procedurilor judiciare; admiterea cererilor depuse în instanțe peste termen; casarea

¹ Informația de monitorizare a alegerilor, <http://www.alegeri.md/gagauzia2008/monitoring/>.

² Raport LADOM, <http://www.e-democracy.md/files/elections/gagauzia2008/report-ladom-gagauzia-2008-3-ro.pdf>.

³ Informația Agenției Infotag, 04.04.2008.

⁴ Legea pentru modificarea și completarea Codului Electoral. 76-XVI din 10.04.2008.

⁵ Lege privind întrunirile nr.26-XVI din 22.02.2008, Monitorul oficial nr.80-261 din 22.04.2008.

⁶ HP Nr.57-XVI din 20.03.2008 de aprobare a Regulamentului CpDOM, a structurii, a statului de funcții și a modului de finanțare a acestuia.

⁷ HG cu privire la eficientizarea activității Centrului pentru Drepturile Omului nr.748 din 20.06.2008.

neregulamentară a hotărârilor judecătorești; emiterea de hotărâri vădit nefondate; arestul și deținerea în arest fără un mandat valabil sau motivat; maltratarea reclamantilor; aplicarea torturii; condițiile inadecvate de detenție; lipsirea de dreptul, la nivel național, de a cere compensații pentru violarea Convenției; examinarea incorectă a cauzelor privind apărarea onoarei și demnității; neînregistrarea unui cult religios;

- Prin aceeași hotărâre, Parlamentul stabilește unele sarcini pentru Guvern, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național de Justiție etc. Printre altele, Procuratura Generală va „întreprinde măsuri de implementare eficientă a instituției acțiunii regresului și va asigura tragerea la răspundere a funcționarilor publici și a judecătorilor pentru orice abatere gravă care a dus la condamnarea Republicii Moldova de către CEDO”, iar Parlamentul împreună cu Ministerul Justiției va examina posibilitatea instituirii mecanismului recursului individual la Curtea Constituțională.

Deficiențe și probleme:

- În martie-iunie 2008, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a pronunțat 24 decizii în cauze contra Moldovei⁸: *Dacia SRL c. Moldovei, Roșca, Secăreanu ș.a. c. Moldovei, Vacarencu c. Moldovei, Megadat.com SRL c. Moldovei, Grădinar c. Moldovei, Moldovahidromaș c. Moldovei, Calbor Corporation S.A. c. Moldovei, Cericenco c. Moldovei, Berzoi c. Moldovei, Lungu c. Moldovei, Caraman c. Moldovei, Hanganu c. Moldovei, Ciobanu ș.a. c. Moldovei, Ardelean c. Moldovei, Teleba c. Moldovei, Pavlovschi și alți 10 c. Moldovei, Novicov c. Moldovei, Boguslavschi c. Moldovei, Lupașcu c. Moldovei, Duca c. Moldovei, Istrate (nr. 2) c. Moldovei, Victor Savițchi c. Moldovei, Berezin c. Moldovei și Melinte și alți 9 c. Moldovei. În aceste cauze Moldova a fost condamnată pentru încălcarea libertății de întrunire și asociere, drepturilor la un proces echitabil, la un recurs efectiv, la protecția proprietății, securitatea raporturilor juridice. În 17 din cele 24 decizii Curtea a dispus radierea cererilor reclamantilor de pe rolul Curții, ca urmare a semnării acordurilor de reglementare amiabilă dintre Guvernul Moldovei și reclamantii. În 2 cauze - *Dacia SRL c. Moldovei* și *Megadat.com SRL c. Moldovei*, Curtea încă urmează să stabilească printr-o hotărâre separată valoarea satisfacției reclamantului. Suma despăgubirilor pe care Moldova va trebui să le plătească în celelalte 22 de cauze se ridică la 323 740 euro (~4,95 mln lei)⁹. Până în iunie 2008, CEDO a condamnat Moldova în 123 de cauze¹⁰;*
- Deși intrată în vigoare, Legea privind întrunirile nu este întotdeauna respectată în practică. În lunile aprilie-iunie, au avut loc mai multe cazuri când participanții la întrunirile pașnice fie au fost intimidați, agresați sau reținuți de forțele de ordine (ex. protestele membrilor organizației „Hyde Park” și ale organizației obștești „Salvgardare”), fie nu și-au putut exercita dreptul la întrunire din cauza inactivității forțelor de ordine în asigurarea condițiilor de desfășurare a întrunirilor (ex. marșul organizat de Centrul de Informații GenderDoc-M în susținerea legii antidiscriminare);
- Parlamentul constată activitatea deficientă a Centrului pentru Drepturile Omului în ce privește îndeplinirea legii cu privire la avocații parlamentari, în elucidarea cauzelor de încălcare a drepturilor și libertăților constituționale ale cetățenilor și în luarea măsurilor legale de înlăturarea sau a acestui fenomen¹¹.

Prevenirea torturii. Drepturile deținuților

Evoluții:

- A intrat în vigoare Legea nr. 8-XVI din 14.02.2008 cu privire la probațiune¹²;
- Au avut loc mai multe traininguri și mese rotunde cu participarea reprezentanților Centrului pentru Drepturile Omului și membrii Consiliului Consultativ, Procuraturii, MAI, Ministerul Justiției și Departamentului Instituțiilor Penitenciare, Ministerului Sănătății, Centrului de Medicina Legală, ONG-uri din domeniul drepturilor omului care au dezbătut problema torturii în Moldova și au fost familiarizați cu metodologia de monitorizare a locurilor de detenție conform Protocolului Opțional la Convenția ONU împotriva torturii și altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante (OP CAT)¹³;

⁸ Informații conform www.lhr.md și <http://www.echr.coe.int/echr/>.

⁹ Despăgubirile sunt oferite reclamantilor și în cauzele încheiate cu acorduri de reglementare amiabilă.

¹⁰ Suma despăgubirilor pentru toate cauzele este de ~ 4,86 mln euro sau 79,29 mln lei.

¹¹ HP nr. 947 din 17.03.2008 asupra Raportului CpDOM privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2007 și asupra informației Comisiei pentru Drepturile Omului privind activitatea Centrului în perioada de timp indicată.

¹² Legea nr. 8-XVI din 14.02.2008 cu privire la probațiune.

¹³ Spre exemplu, trainingul „Mecanismul național de prevenire a torturii – introducere în monitorizarea locurilor de detenție”, 23 aprilie 2008 organizat de Misiunea OSCE în Moldova pentru Centrul pentru Drepturile Omului și membrii Consiliului Consultativ contra torturii; Masa Rotundă „Tortura în Moldova – Ce se întâmplă?”, 23 iunie 2008, organizată de Centrului de Reabilitare a Victimelor Torturii „Memoria”, cu suportul IRCT (Consiliului Internațional de Reabilitare a Victimelor Torturii, cu sediul la Copenhaga, www.irct.org), Comisiei UE și misiunii OSCE în Moldova.

- Organizația Amnesty International Moldova a distribuit reprezentanților MAI peste 15 500 de broșuri informative privind drepturile deținuților și problema torturii.

Deficiențe și probleme:

- Izolatoarele de detenție provizorie (IDP) nu au fost transferate din jurisdicția MAI în cea a MJ (Cap. 7 al PNADO; obiectivul (4) al PAUERM)¹⁴;
- Obligațiile privind instituirea unui sistem unitar și eficient de adaptare socială a persoanelor eliberate din detenție continuă să nu fie onorate plenar (Cap. 14 al PNADO¹⁵; obiectivul (4) al PAUERM).

Drepturile angajaților

Evoluții:

- În aprilie, Guvernul făcut unele completări la Lista-tip a lucrărilor și locurilor de muncă cu condiții grele și deosebit de grele, vătămătoare și deosebit de vătămătoare pentru care salariaților li se stabilesc sporuri de compensare, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.1487 din 31 decembrie 2004, adăugând un nou compartiment "1.63 Transportul naval"¹⁶;
- În martie, Parlamentul a operat mai multe modificări și completări la Codul muncii al Republicii Moldova, printre care stabilirea procedurii de semnare a contractului individual de muncă și a unor condiții mai avantajoase pentru angajat în cazul demiterii¹⁷;
- În martie Inspecția Muncii și Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova au semnat un acord de colaborare pentru anul 2008, care prevede asigurarea aplicării legislației în domeniul protecției muncii.

Deficiențe și probleme:

- Potrivit Inspecției Muncii (IM), sindicatele se implică foarte pasiv în investigarea accidentelor de muncă. Din cele din 146 de accidente de muncă înregistrate în 2007, inclusiv 46 soldate cu deces, doar în cinci cazuri reprezentanții sindicatelor au participat la investigarea cauzelor accidentului¹⁸;
- La rîndul său, Procuratura Generală (PG), remarcă faptul că Inspecția Muncii se limitează în activitatea sa doar la constatarea încălcărilor de lege și întocmirii proceselor verbale, fără a întreprinde careva măsuri eficiente de repunere a salariaților în drepturi. Controalele efectuate de procurori au depistat că cel mai des sînt încălcate drepturile cetățenilor la muncă, protecția muncii și salarizare, drepturile la proprietate, la protecție și asistență medicală și socială, dreptul la petiționare, drepturile consumatorului¹⁹;
- Salariații din Moldova continuă să fie cei mai prost plătiți din Europa. Potrivit clasamentului realizat de Federația Angajatorilor Europeni (FedEE), salariul minim brut lunar în Moldova este de doar 46,29 euro (comparativ cu Ucraina-68,21 euro și România-140,64 euro)²⁰. Conform Biroului Național de Statistică, salariul mediu pe economie în luna mai a atins cifra de 162,8 euro;
- Suma totală a restanțelor la plata salariilor rămîne încă destul de înaltă – 80 milioane lei (la 1 iunie 2008), deși mai mică cu 9,9 milioane lei decît în decembrie 2007. Potrivit Ministerului Economiei și Comerțului, cele mai mari restanțe se mențin în sectorul agricol (44,5 milioane lei) și în industrie (23,6 milioane lei).

Drepturile copilului

Evoluții:

- În cadrul Centrului pentru Drepturile Omului a fost instituită funcția de avocat parlamentar pentru protecția drepturilor copilului (sau *Avocatul Copilului*)²¹;
- La aproape un an de la adoptare a fost promulgată Legea cu privire la combaterea violenței în familie. Aceasta va intra în vigoare la 18.09.2008²²;
- Pe 12 iunie 2008, Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii și trei ministere – Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului și Ministerul Educației și Tineretului au semnat un acord de colaborare pentru prevenirea muncii copilului;
- Parlamentul a operat modificări și completări la Codul Familiei, orientate spre asigurarea prioritară a educației și îngrijirii copilului în mediul familial; reducerea substanțială a numărului de copii plasați în instituții rezidențiale; organizarea funcționării serviciilor de prevenire a separării copiilor de părinți²³.

¹⁴ HG nr.113 din 03.02.2007 a prevăzut transferul IDP din jurisdicția MAI în cea a MJ în 2007.

¹⁵ Activitatea a fost prevăzută de PNADO pentru anul 2004.

¹⁶ HG nr.559 din 30.04.2008.

¹⁷ Lege nr.60-XVI din 21.03.2008 pentru modificarea și completarea Codului muncii al Republicii Moldova.

¹⁸ Întîlnirea reprezentanților Inspecției muncii cu Confederația Națională a Sindicatelor, 12.03.2008.

¹⁹ „Procurorii au făcut bilanțul pe prima jumătate de an”, www.procuratura.md.

²⁰ În cazul Moldovei, FedEE operează cu o mărime de 766,1 lei salariu minim la 1 ianuarie 2007 (vezi www.fedee.com).

²¹ Legea nr. 56-XVI din 20.03.2008 privind modificarea și completarea unor acte legislative.

²² Legea nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie.

²³ Lege nr.120-XVI din 29.05.2008 pentru modificarea și completarea Codului familiei.

Deficiențe și probleme:

- Unitatea de Monitorizare a Muncii Copilului din cadrul Inspecției Muncii a identificat pînă în prezent 74 de cazuri de muncă ilegală a copiilor, dintre care 4 cazuri de munci în condiții nocive.
- Studiul “Educația de bază în Republica Moldova din perspectiva școlii prietenoase copilului”, realizat cu suportul UNICEF Moldova, constată că în școlile rurale fiecare al cincilea copil are unul sau doi părinți plecați peste hotare, iar probleme acestor copii rămîn în afara sistemului educațional, școlile neavînd resurse financiare pentru angajarea psihologilor școlari. În plus, studiul depistează și alte probleme ce lezează drepturile copilului: scăderea în ultimii ani a ratei nete de înrolare în învățămîntul de bază, creșterea numărului și gravității cazurilor de violență în școli, prezența cazurilor de agresiune verbală și fizică din parte pedagogilor, lipsa în multe școli a cantinelor sau existența cantinelor care funcționează prost sau deloc.

Asigurarea drepturilor la asociere

Evoluții:

- La 21 aprilie 2008 Ministerul Justiției a adoptat decizia privind înregistrarea Statutului Partidului Social Democrat în redacție nouă.

Deficiențe și probleme:

- Partidul Liberal Democrat din Moldova și liderul Mișcării social-politice neînregistrate „Acțiunea Populară”, Sergiu Mocanu, au pretins în repetate rînduri că organele de poliție și ale procuraturilor raionale au intimidat cetățenii care au aderat la PLDM sau Mișcarea Acțiunea Populară.

Îndeplinirea recomandărilor Consiliului Europei / Executarea deciziilor CEDO

Evoluții:

- În iunie 2008, a avut loc ședința Grupului interministerial pentru monitorizarea implementării Programului comun al Comisiei Europene și Consiliului Europei privind sporirea independenței, transparenței și eficienței justiției în Republica Moldova pe anii 2006-2009 (“Programul comun”). În cadrul ședinței au fost discutate subiecte ce țin de gradul de realizare a acțiunilor prevăzute de Programul comun, deficiențele și impedimentele în realizarea acestora și în conlucrarea dintre instituțiile vizate.

Deficiențe și probleme:

- Moldova continuă să aibă un șir de restanțe în realizarea Programul calendaristic al acțiunilor legislative asumate în conformitate cu angajamentele statelor membre ale CoE. Printre acestea se numără neadoptarea unei legi noi cu privire la statutul mun. Chișinău și a Codului de legi ale educației. De asemenea, nu au fost investigate „motivele cazurilor de urmărire penală a liderilor opoziției la nivel național și local”, și nu a fost „condamnat principiul destituirii primarului de Comrat de către Adunarea Populară a Găgăuziei”²⁴.

Cooperarea cu societatea civilă

Evoluții:

- La 23 mai, trei structuri de stat (Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală și Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului) și alte trei nestatale (Organizația Internațională pentru Migrație din Moldova, Asociația Femeilor de Cariera Juridică/Centrul pentru Prevenirea Traficului de Femei și Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”) au semnat un Memorandum de Colaborare în dezvoltarea și extinderea proiectului Sistemului Național de Referire în domeniul protecției și asistenței victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane (SNR), asigurînd astfel dreptul acestora la asistența calitativă, necesară pentru reabilitarea și reintegrarea lor în societate. Memorandumul stabilește responsabilitățile părților privind asistența și protecția beneficiarilor, schimbul de informații cu privire la beneficiari și alte aspecte ale colaborării.
- În iunie, Guvernul a lansat inițiativa de creare a Consiliului Național pentru Participare în scopul consultării societății civile, mediului de afaceri și a partenerilor de dezvoltare în procesul de elaborare, implementare, monitorizare, evaluare și actualizare a documentelor de planificare strategică a țării. Consiliul urmează să activeze sub auspiciile Primului Ministru. Consiliul va activa în 2 direcții: 1) participarea în procesul de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor naționale și 2) crearea cadrului instituțional de consultare la nivelul autorităților publice centrale. Regulamentul de funcționare a

²⁴ HP nr.284-XVI din 11.11.2005.

Consiliului urmează să fie elaborat împreună cu reprezentanții societății civile. Această inițiativă ar putea fi una de succes în stabilirea și funcționarea unui parteneriat de cooperare dintre stat și societatea civilă, în condițiile când propunerile consiliului vor avea putere decizională.

Deficiențe și probleme:

- Deși dialogul autorităților cu societatea civilă în ultimul timp a cunoscut o dinamică pozitivă, majoritatea autorităților publice manifestă încă o doză de formalism în implicarea ONG-urilor în procesul de promovare a politicilor publice și în procesul de elaborare a documentelor de politici publice.
- Există puține ONG-uri calificate care ar putea să aducă valoare calificată procesului decizional și de implementare a politicilor publice.

Libertatea mass-media și accesul la informație

Evoluții:

- În perioada 7-10 aprilie, la MAI s-a desfășurat un curs de instruire cu genericul „Relațiile cu publicul și mass-media” pentru purtători de cuvânt și angajați ai Centrului de presă al MAI, Procuraturii Generale, Serviciului Grăniceri, Serviciului Vamal, Centrului de combatere a crimelor economice și corupției, Centrul de combatere a traficului de persoane (CCTP). Participanții au fost instruiți cum să conlucreze și să comunice cu mass-media, inclusiv în cazuri de criză și trafic.

Deficiențe și probleme:

- **Obiectivul (9) al PAUERM nu a fost îndeplinit în totalitate.** Acesta prevede ajutor financiar din partea statului pentru mass-media acordat în baza criteriilor stricte și obiective aplicate egal pentru toată mass-media;
- Mai multe organizații neguvernamentale din domeniul mass-media și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu anchetarea de către Procuratură și ridicarea calculatoarelor unor tineri care și-au exprimat opinia pe mai multe forumuri pe Internet. Tinerii au fost acuzați că prin intermediul portalurilor forum.md, torrentsmd.com, desteptarea.info și unimedia.md au lansat multiple chemări publice la răsturnarea prin violență a orînduirii constituționale, lichidarea statalității și integrității teritoriale a Republicii Moldova;
- În martie, mai mulți participanți la emisiunea interactivă „Forum” a Postului de radio „Vocea Basarabiei” au fost vizitați de colaboratori ai Direcției Generale de Urmărire Penală din cadrul MAI, care le-au cerut să se prezinte ca „martori” pentru a depune explicații privind opiniile expuse în cadrul emisiunii respective. Reprezentanții instituției vizate au calificat acțiunile CCCEC drept intimidare²⁵;
- La 19 mai 2008, Uniunea Jurnaliștilor din Moldova (UJM), în comun cu mai multe instituții mass-media independente au lansat un raport-rechizitoriu pe fapte anti-presă comise de guvernarea comunistă în anii 2001-2008 prin care acuză conducerea republicii de acuză de „războiul declanșat contra ziariștilor și a presei independente”. Documentul susține că pînă în prezent politica statului față de mass-media s-a manifestat doar prin limitarea spațiului public de dezbateri, diminuarea capacității de impact a presei libere, sporirea și diversificarea surselor de propagandă ale partidului de guvernământ²⁶.
- În iunie, 10 organizații neguvernamentale de media și din domeniul drepturilor omului au făcut public raportul de monitorizare a modului în care sînt aplicate prevederile Codului audiovizualului, în care au constatat că ultimul proces de organizare și desfășurare a concursului pentru utilizarea frecvențelor radio și canalelor TV din 7 mai 2008 a avut un caracter defectuos și s-a derulat cu abateri de la legislația în vigoare. Potrivit monitorilor, CCA nu a elaborat expres cerințele față de serviciile de programe TV și radio anunțate la concurs, nu a făcut publice criteriile de departajare și nu a oferit o motivare convingătoare deciziilor sale²⁷;
- Accesul liber la informația oficială este încă insuficient, numărul cazurilor de ignorare a cererilor de informații de la instituțiile guvernamentale fiind în creștere. Conform unui raport de evaluare a accesului la informațiile oficiale în primul trimestru al anului 2008, efectuat de centrul „Acces-info”, există o discrepanță dintre declarațiile oficialităților privind necesitatea asigurării libertății de exprimare și a accesului la informație și lipsa unei politici clare în domeniul realizării reale a acestor drepturi, lipsa unui control sistematic și riguros al aplicării legislației din partea Guvernului și a Parlamentului²⁸;
- Conform raportului „Libertatea în lume. 2008”, elaborat de către organizația Freedom House, Moldova a fost calificată drept „parțial liberă”. În același timp, studiul „Nations in Transit 2008”, elaborat cu suportul aceleiași organizații, acordă Moldovei cel mai mic scor la capitolul independenței mass-media de la 1999 încoace și un scor foarte scăzut al democrației²⁹.

²⁵ Articolul „Ascultătorii „Vocii Basarabiei” în vizorul procuraturii și CCCEC”, publicația „Timpul”, nr.828 din 13.03.2008.

²⁶ Articolul „Jurnaliștii acuză guvernarea”, publicația „Timpul”, nr.868 din 20.05. 2008.

²⁷ Ultimul concurs pentru utilizarea frecvențelor s-a derulat cu abateri de la legislație, www.info-prim.md.

²⁸ Vezi „Accesul la informație” din 07.05.2008, <http://www.acces-info.org.md>

²⁹ A se vedea „Freedom in the World” și „Nations in Transit”, www.freedomhouse.org.

2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Reforma administrativă / Eficiența administrativă

Evoluții:

Reforma APC și APL:

- Raportul privind realizarea Reformei APC în primul trimestru al anului constată îndeplinirea mai multor obiective, gradul de realizare a acțiunilor preconizate constituind 97%, conform estimărilor autorilor³⁰;
- Noul program de activitate al Guvernului pentru anii 2008-2009 include capitole aparte privind Reforma APC și utilizarea eficientă a finanțelor publice, care vor cuprinde: - perfecționarea procesului decizional în cadrul Guvernului și autorităților publice centrale; - eficientizarea activității autorităților publice prin delimitarea funcțiilor și atribuțiilor în cadrul APC; - formarea unui corp profesionist de funcționari publici; - sporirea gradului de motivare a funcționarilor publici; - dezvoltarea cadrului normativ pentru implementarea în sectorul public a unui sistem de control financiar intern; - adoptarea unui cadru normativ nou în domeniul finanțelor publice locale; - reformarea și racordarea sistemului și procesului bugetar la bunele practici internaționale, descentralizarea și sporirea responsabilităților beneficiarilor de mijloace bugetare, evaluarea eficienței utilizării finanțelor publice prin raportarea performanțelor obținute la efortul financiar depus; - dezvoltarea sistemului de achiziții publice în scopul eficientizării și sporirii credibilității acestuia;
- Raportul Comisiei Europene privind implementarea PAUEM apreciază pozitiv adoptarea actelor legislative privind descentralizarea administrativă, administrația publică locală și dezvoltarea regională, strategia națională în domeniul instruirii APL³¹;
- Demisia Guvernului nu a afectat considerabil reforma APC, măsurile de reorganizare fiind întreprinse într-un ritm organizat: - au fost dizolvate Ministerul Industriei și Infrastructurii și Serviciul Standardizare și Metrologie; - sînt contopite Agenția Construcții și Dezvoltare a Teritoriului și Agenția "Apele Moldovei" în Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Teritoriului; - Aparatul Guvernului este din nou reorganizat: sînt create trei direcții noi (coordonarea politicilor și asistenței externe; politica de cadre (abilitată cu finalizarea reformei APC și coordonarea reformei APL); dezvoltare umană și ajutoare umanitare); - o parte din funcțiile Aparatului Guvernului sînt transmise unor ministere³²;
- Este creată o nouă instituție publică "Agenția Națională Transport Auto"³³ și s-a propus instituirea Administrației de Stat în Transporturi prin reorganizarea Ministerului Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor și Administrației de Stat a Aviației Civile;
- Executivul a întreprins măsuri pentru optimizarea participării organelor centrale la executarea angajamentelor asumate față de organizațiile internaționale³⁴;
- Este publicată Legea privind Codul de conduită a funcționarului public (va intra în vigoare la 01.01.2009);
- Cîteva ministere au elaborat proiectele planurilor de dezvoltare instituțională;
- Guvernul a creat o Comisie pentru revizuirea documentelor de politici, care trebuia să efectueze o inventariere a tuturor documentelor de politici sub aspectul oportunității, actualității și corelării acestora cu prioritățile naționale³⁵;
- Este format un Comitet interministerial pentru planificarea strategică³⁶;
- A început implementarea Legii privind descentralizarea administrativă³⁷.

Dezvoltarea tehnologiilor informaționale (TI):

- Este aprobat Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei "Moldova electronică" în anul 2008 și sînt repartizate alocațiile prevăzute în bugetul de stat pe anul 2008 pentru realizarea Strategiei³⁸;
- Republica Moldova a avansat de pe locul 109 pe locul 93 în topul „E-Government Survey 2008”, dar continuă să se afle pe ultimul loc din țările est-europene³⁹;

³⁰ Raportul întocmit de Direcția de analiză a coordonării politicilor din cadrul Aparatului Guvernului.

³¹ Raportul a fost prezentat la 3 aprilie 2008, documentul COM (2008) 399, disponibil și pe www.mfa.gov.

³² Practic, după 9 ani de reorganizări și restructurări, structura Aparatului Guvernului a revenit la cea similară a Cancelariei de Stat (în varianta HG Nr.329/23.04.99), situație ce scoate din nou în evidență lipsa de consecvență și de abordare conceptuală, strategică, în reformarea APC, în cadrul căreia anume Aparatul Guvernului îi fusese rezervat un loc important.

³³ HG nr.539 din 23.04.2008.

³⁴ HG nr.454 din 24.03.2008.

³⁵ HG 691 din 11.06.2008.

³⁶ HG nr. 838/09.07.2008.

³⁷ Comisia paritară pentru descentralizare administrativă s-au întrunit în cîteva ședințe, au fost reiterate sarcinile anterior stabilite autorităților APC vizate în procesul descentralizării.

³⁸ HG nr.476 din 27.03.2008.

³⁹ Raport disponibil pe www.unpan.org.

- Investițiile în serviciile de comunicații electronice au crescut cu circa 30 la sută în 2007, iar pentru anul 2008 prognozele de creștere în unele sectoare sînt și mai mari⁴⁰;
- Se atestă o anumită îmbunătățire a situației utilizării programelor legale (licențiate)⁴¹.

Deficiențe și probleme:

Reforma APC și APL:

- Întîrzie o serie de măsuri incluse în Planul de acțiuni privind realizarea Strategiei de reformă a APC în anul 2008⁴²: - elaborarea conceptului cu privire la organizarea APC; - instituirea în cadrul fiecărui minister a direcției/secției de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor; - revizuirea și actualizarea Planului de comunicare a reformei APC; - elaborarea formelor standard față de rapoarte; Se atestă o anumită reducere a nivelului participării și comunicării: există mai puțină informație publică despre măsurile întreprinse pentru implementarea Reformei APC; pe pagina web ultimele rapoarte datează cu luna martie 2008;
- Demisia Guvernului și măsurile conexe (reorganizări, disponibilizări, noi angajări, revizuirea competențelor etc.) au determinat întîrzierea unor acțiuni și anumite deficiențe de funcționare în cadrul instituțiilor centrale;
- Nu este adoptată și pusă în aplicare Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public;
- Comisia pentru revizuirea documentelor de politici trebuia să prezinte în termen de pînă la 20 iunie 2008 un raport referitor la abrogarea sau modificarea documentelor de politici și proiectul de hotărîre privind optimizarea cadrului legislativ-normativ în vigoare, însă acest proces a întîrziat;
- Raportul Comisiei Europene privind implementarea PAUEM apreciază că impactul real al măsurilor de reformă APL rămîne limitat; legislația privind finanțele publice locale nu este perfecționată;
- Formațiunile politice de opoziție continuă să acuze administrația centrală de îngrădirea drepturilor APL și limitarea autonomiei locale⁴³; autoritățile APL consideră că numărul mare de reprezentanți ai MAPL abilitați cu funcții de control creează dificultăți autorităților locale, iar în funcțiile respective sînt numiți exponenți ai partidului de guvernămînt, ex-conducători ai raioanelor⁴⁴; Organele de drept exercită influență asupra unor exponenți ai autorităților APL⁴⁵;
- Continuă să fie atestată alocarea resurselor financiare considerabile din acumulările bugetare și Fondul de rezervă, pentru domenii, acțiuni și priorități îndoielnice, cu impact minor: - reconstrucția unor imobile (40 mil lei, HG nr.672/06.06.2008); - compensarea veniturilor ratate la buget (1,2 mln lei, HG nr.266/10.03.2008); cheltuieli de personal pentru autorități centrale (MAPL a primit de la începutul anului peste 7 mln lei, conform HG Nr. 275/10.03.2008 și Nr.636/26.05.2008); - pentru majorarea capitalului unor întreprinderi și construcții aferente portului Giurgiulești (peste 84 mln lei, HG nr.507/15.04.2008); - reconstrucția sediilor noi pentru autorități asigurate deja cu sediu (HG nr.635/26.05.2008). Fondul de rezervă pentru an a fost epuizat în 5 luni, referitor la iraționalitatea unor cheltuieli au fost difuzate și declarații ale partidelor politice⁴⁶;
- Conform unor analize independente, autoritățile centrale abilitate au comis mai multe erori și nu au fost eficiente la evitarea și stoparea epidemiei de parotidită (oreion)⁴⁷;
- Salariul mediu în administrația publică este mic, cu puțin peste media generală pe economie (a constituit în 2007 circa 2400 lei).

Dezvoltarea TI:

- Raportul Comisiei Europene privind implementarea PAUEM apreciază necesară asigurarea unei coordonări mai strînse între ANRTI (ANRCETI) și Agenția Națională pentru Protecția Concurenței (ANPC) în scopul implementării eficiente a concurenței în sectorul TI;
- În topul „The Networked Readiness Index 2007–2008 rankings”, Republica Moldova este plasată pe locul 96, în scădere față de poziția anterioară (92)⁴⁸;
- Conform unor studii independente, dezvoltarea internetului moldovenesc și numărul de utilizatori rămîn în urmă față de tendințele mondiale și regionale, iar într-o perspectivă apropiată este posibilă o încetinire⁴⁹.

⁴⁰ Rezultatele și estimările ANRCETI.

⁴¹ Conform datelor AGEPI, procentul de legaizare a soft-urilor crește anual cu 5-7 %.

⁴² HG nr.59 din 25.01.2008.

⁴³ Declarația fracțiunii AMN la ședința Consiliului municipal Chișinău, 15.05.2008.

⁴⁴ Comunicatul Agenției Info-Prim Neo (IPN), 25.03. 2008; Publicația „Timpul”, 19.03.2008.

⁴⁵ Demersul neargumentat al procuraturii privind suspendarea activității conducerii raionului Nisporeni, în cadrul ședinței din 29.05.2008.

⁴⁶ Declarația Partidului Liberal, 30.06.2008.

⁴⁷ Declarațiile ex-ministrului Sănătății M.Magdei, Agenția IPN, 07.03.2008.

⁴⁸ După „The Global Information Technology Report 2007-2008, World Economic Forum”.

⁴⁹ Studiul „Concurența pe piața serviciilor de acces la Internet în Moldova”, S.Tcenco, www.expert-grup.org.

- Republica Moldova este caracterizată drept stat cu nivel foarte mare al pirateriei software, pierderile fiind estimate la circa 43 mln dolari SUA⁵⁰;
- Conform estimărilor autorităților de stat, pentru crearea infrastructurii telecomunicaționale de stat este nevoie de o investiție considerabilă (de circa 60 mln. de euro), surse de care bugetul nu dispune și nu le va avea în viitorul apropiat⁵¹.

Depolitizarea administrației publice

Deficiențe și probleme:

- Legislația privind restricțiile la dubla cetățenie este adoptată definitiv și începe să fie aplicată defectuos⁵²: unii funcționari din instituții centrale sînt concediați din funcții, deși o perioadă îndelungată au desfășurat activitate ireproșabilă, pe cînd alți funcționari cu cetățenie multiplă, inclusiv deținînd funcții sus-puse, rămîn în funcții⁵³;
- În finanțarea infrastructurii locale se atestă prezența factorului politic⁵⁴;
- Influența politică este exercitată și în sfera învățămîntului superior, mai multe funcții vacante de rectori fiind ocupate de rectori interimari, susținuți de ministerele de resort și coordonați cu puterea politică⁵⁵;
- În unele administrații locale se atestă cazuri de boicotare a activității, încercări de reelegere a conducerii anterior constituite⁵⁶;
- Aleșii locali acuză puterea centrală de intervenții abuzive și dăunătoare din punct de vedere economic⁵⁷;
- Se atestă cazuri abuzive din partea autorităților centrale: sechestrarea mijloacelor de transport municipale, ceea ce contravine principiilor dreptului, legislației privind proprietatea publică⁵⁸.

Interferența intereselor administrative și economice

Evoluții:

- Se desfășoară licitații de vînzare a pachetelor de acțiuni ale statului⁵⁹;
- Activitatea unor organizații contribuie la sporirea dialogului dintre business și autorități⁶⁰.

Deficiențe și probleme:

- Raportul Comisiei Europene privind implementarea PAUEM apreciază că mai persistă bariere în lansarea unei afaceri, în special din cauza cerințelor și controalelor complicate și uneori arbitrar impuse investitorilor;
- Conform unui top al revistei Forbes, reformele economice în Moldova sînt încete, inclusiv din cauza corupției și a controlului politic dur asupra guvernului și altor sfere de activitate, economia rămîne vulnerabilă la presiuni externe și din cauza scepticismului investitorilor⁶¹;
- Conform publicațiilor mass-media, conducători din cadrul unor organizații publice beneficiază de diverse adaosuri și sporuri materiale, deși sînt în conflicte de interese⁶²;
- Surse considerabile sînt utilizate pentru reconstrucții și dotări de lux ale demnitarilor⁶³; Guvernul întreprinde acțiuni de promovare a unor interese economice private, în rezultatul cărora bugetul și interesul public poate fi prejudiciat cu sume considerabile⁶⁴;

⁵⁰ Conform raportului Business Software Alliance (www.bsa.org), indicele pirateriei în RM este de circa 90%.

⁵¹ Estimările Centrului de Telecomunicații Speciale, expuse la Forumului Internațional "Tehnologii Informaționale și Administrarea Publică", 17.04.2008.

⁵² Declarația deputatului Gh.Susarenco, stenograma ședinței Parlamentului din 11.04.2008.

⁵³ Conferința de presă a avocatului A.Tănase, Infotag, 20.06.2008.

⁵⁴ Adresarea Asociației Primarilor și Consilierilor Creștin-Democrați (Congresul din 02.03.2008); Studiul „Factorul politic al finanțării infrastructurii la nivel local”, IDIS „Viitorul”, martie 2008; În rezultatul concursului „Cea mai verde și salubră localitate”, doar primăriile conduse de 2 partide parlamentare au primit premii (publicația „Jurnal de Chișinău”, nr.718, 10.06.2008).

⁵⁵ La 6 universități rectorii sînt interimari (USM, UTM, Universitatea din Tiraspol, universitățile din Comrat, Cahul, Bălți), alegerile nu se organizează. Acestora se adaugă instituțiile din subordinea unor autorități centrale (Președinție, MAI, SIS, MAIA, MS), care coordonează numirea persoanelor agreabile.

⁵⁶ Situația în Consiliul raional Leova.

⁵⁷ Conferința de presă a conducerii raionului Cimișlia (05.03.2008)

⁵⁸ Declarația ilegală (07.05.2008) de către instanța de judecată a sechestrului aplicat asupra bunurilor publice (mijloace de transport) ale Primăriei mun.Chișinău.

⁵⁹ În perioada 4-17 martie au fost vîndute 17 pachete de acțiuni, în perioada 16-20 iunie, încă 17 pachete de acțiuni.

⁶⁰ Declarația spicherului Parlamentului, a treia ședință anuală a IABP-Moldova, mai 2008.

⁶¹ Topul „Best Countries for Business”, www.forbes.com.

⁶² Comentariul IPN privind veniturile Președintelui Confederației Naționale a Sindicatelor, 29.05.2008.

⁶³ Răspunsul la interpelarea deputatului V.Pavlicenco privind reparațiile și reconstrucțiile din sediile Guvernului, Parlamentului, Președinției, reședințelor prezidențiale; publicația „Jurnal de Chișinău”, nr.715 din 03.06.2008.

⁶⁴ Concesionarea terenurilor pentru construcția Stadionului Republican (HG nr.206 din 25.02.2008); „investitorul” va avea un beneficiu total de peste 500 milioane de lei, conform Analizei economice efectuată de dl M.Roșcovan; publicația „Jurnal de Chișinău”, 01.03.2008.

- Veniturile acumulate de agenți economici monopoliști sînt utilizate pentru acoperirea unor pierderi din anii precedenți⁶⁵;
- Guvernul intervine cu acțiuni abuzive, care lezează interesele unor comunități locale⁶⁶;
- Politica fiscală nu favorizează activitatea antreprenorială⁶⁷.

Stabilitatea politicii de guvernare

Evoluții:

- Raportul Comisiei Europene asupra progresului implementării PAUERM constată că Republica Moldova a realizat progrese bune în majoritatea domeniilor în perioada de evaluare, creșterea economică a rămas robustă;
- Este aprobată Concepția securității naționale a Republicii Moldova⁶⁸;
- Sînt aprobate proiecte noi de finanțare, ajutor extern⁶⁹;
- Se atestă o scădere a numărului de șomeri;
- Sistemul fiscal al Moldovei este considerat competitiv pe plan internațional⁷⁰.

Deficiențe și probleme:

- Raportul Comisiei Europene asupra progresului implementării PAUERM stabilește că implementarea efectivă a reformelor rămîne o provocare și autoritățile trebuie să depună eforturi considerabile într-o serie de domenii;
- Economia Moldovei rămîne să depindă foarte mult de remitențe⁷¹;
- Cresc prețurile și inflația⁷²;
- Cadru de cheltuieli pentru perioada 2009-2011 prevede creșterea treptată a poverii fiscale din contul persoanelor fizice;
- Topul întocmit de The Fund for Peace plasează Moldova în categoria „statelor nesigure”, în scădere⁷³.

Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției

Evoluții:

- Noul program de activitate al Guvernului pentru anii 2008 („Progres și Integrare”) include o secțiune aparte privind combaterea corupției, pentru aceasta Guvernul intenționînd să asigure: - sporirea transparenței actelor administrative și a deciziilor politice; - promovarea parteneriatului între societatea civilă, autoritățile APC și APL, sectorul privat; - consolidarea expertizei coruptibilității actelor legislative și extinderea acestei practici; - sensibilizarea opiniei publice față de fenomenul corupției și consolidarea rolului mass-media; - introducerea de noi metode de evaluare a personalului; implementarea standardelor în domeniul conflictului de interese;
- Este modernizată pagina oficială a Guvernului RM în rețeaua Internet (lansată pe 03.03.2008);
- Este adoptată Legea cu privire la prevenirea și combaterea corupției⁷⁴, care conține o serie de noutăți importante: - atenție distinctă prevenirii corupției; - definirea și clasificarea faptelor de comportament corupțional, a actelor de corupție și celor conexe; - este instituită responsabilitate pentru comiterea faptelor de comportament corupțional și pentru anumite omisiuni/inacțiuni; - este prevăzută publicarea hotărîrilor judecătorești pe cauze de corupție; - sînt incluse prevederi despre înlăturarea consecințelor actelor de corupție;
- Sînt publicate legile privind Codul de conduita a funcționarului public și cu privire la conflictul de interese; Este modificată Legea privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății demnitarilor, stabilindu-se că informațiile publice din declarații vor fi publicate pe paginile web oficiale a Președinției, Parlamentului, Guvernului, ministerelor, celorlalte autorități și instituții publice centrale și locale⁷⁵;
- MAI întreprinde acțiuni pentru depistarea și pedepsirea angajaților implicați în cazuri de corupție⁷⁶;

⁶⁵ Decizia Adunării Generale a SA „Moldova-Gaz”, 15.05.2008.

⁶⁶ Anunțul de comercializare a unui lot de 800 ha, ale s.Gura-Bîcului, mul Anenii Noi; publicația „Flux”, 07.03. 2008.

⁶⁷ Opinia Confederației Naționale a Patronatului din R. Moldova asupra Cadrelui de Cheltuieli pe Termen Mediu pe anii 2009-2011.

⁶⁸ Legea Nr.112 din 22.05.2008.

⁶⁹ De la CE se așteaptă 40 mln de euro, sînt încheiate acorduri de asistență și împrumuturi cu instituții financiare internaționale.

⁷⁰ Concluziile Studiului realizat de USAID, cu ajutorul proiectului "Reforma cadrului de reglementare a activității de întreprinzător și a administrării fiscale în Moldova".

⁷¹ Articolul „Hooked on Remittances”, revista "Business Week", www.businessweek.com.

⁷² Datele statistice și ale MEC, observările independente.

⁷³ Moldova este plasată pe locul 49, în 2007 fiind pe locul 48, www.fundforpeace.org.

⁷⁴ Legea Nr.90 din 25.04.2008.

⁷⁵ Legea nr.124 din 29.05.2008.

⁷⁶ Direcția securitate internă a MAI a înregistrat circa 15 cazuri de corupție, au fost eliberați fin funcții peste 200 de angajați ai poliției.

- În Serviciului Vamal este implementat programul electronic de rotație a personalului; este creată o echipă independentă de monitorizare a activităților de prevenire și combatere a corupției în Sistemul Vamal;
- În scopul monitorizării efective a achizițiilor publice, prin HG nr.648 din 29.05.2008 a fost instituită Comisia guvernamentală pentru supravegherea realizării achizițiilor publice și au fost organizate seminare de instruire;
- Organele de drept au întreprins mai multe măsuri de prevenire, și-au intensificat activitatea de combatere a corupției în preajma examenelor de bacalaureat și de admitere⁷⁷;
- Cu asistența instituțiilor internaționale, comunitare ce desfășoară instruirii specializate, în cadrul programelor anticorupție⁷⁸;
- CCCEC este supus modernizărilor, se întreprind acțiuni pentru sporirea eficienței și transparenței activității⁷⁹;
- Continuă activitatea de depistare și documentare a infracțiunilor de corupție⁸⁰;
- Curtea de Conturi a semnat memorandumuri de colaborare cu organizații ale societății civile;
- Autoritățile locale organizează consultări publice asupra unor proiecte de documente⁸¹;
- Republica Moldova a devenit membru cu drepturi depline al Grupului Egmont (organizație internațională a serviciilor specializate în combaterea spălării banilor și finanțării terorismului).

Deficiențe și probleme:

- Raportul de progres al CE remarcă eforturile anticorupție ale autorităților, dar apreciază că implementarea măsurilor va depinde de funcționarea independentă, fără de influența politică și eficientă a CCCEC, de intensificarea cooperării cu societatea civilă;
- Un raport al Consiliului Europei remarcă necesitatea implementării depline și riguroase a recomandărilor GRECO privind Moldova⁸²; Raportul SUA privind drepturile omului în Moldova atestă că legislația anticorupție nu este implementată eficient, corupția și transparența autorităților rămân probleme ce necesită abordare eficientă, mai serioasă;
- Evaluările independente privind transparența și accesul la informațiile oficiale, deși atestă anumite îmbunătățiri, continuă să constate existența problemelor majore⁸³: - discrepanțe dintre declarațiile demnitarilor privind necesitatea asigurării libertății de exprimare și a accesului la informație și lipsa unei politici clare în domeniul realizării concrete a acestor drepturi; - lipsa unui control sistematic și riguros al aplicării legislației respective de către Guvern și Parlament; - multe cazuri de ignorare sau de nerespectare a legislației privind accesul la informație, în special la nivel local sau raional, într-un șir de instituții descentralizate;
- Deși noul guvern s-a declarat transparent și debirocratizat, încercările publicațiilor independente de a obține informații și interviuri ale demnitarilor se soldează cu eșec⁸⁴;
- Se atestă limitări ale transparenței la nivel local⁸⁵;
- Noua Lege cu privire la prevenirea și combaterea corupției nu abordează sau tratează superficial o serie de practici internaționale eficiente în domeniu: - declararea și controlul veniturilor/averilor; - prevenirea conflictelor de interese și funcționarea organelor de etică; - transparența autorităților; - numirea demnitarilor și angajarea în serviciul public; - excluderea/limitarea în anumite procese a factorului uman;
- Continuă să se atestă abuzuri în gestionarea resurselor publice, deși mass-media a intervenit cu dezvăluiri, situația nu a evoluat pozitiv⁸⁶;
- Demnitari de prim rang au dispus sancționarea funcționarilor ce au furnizat mass-media informații de interes public⁸⁷;
- Președintele RM a adus acuzații dure privind corupția în poliția rutieră (subdiviziune a MAI), dispunând reducerea efectivului acesteia cu 50 la sută⁸⁸;
- Continuă practicile de estorcere a banilor în sistemul de învățământ, de acumulare a plăților informale, conducătorii instituțiilor învățământului de stat comit abuzuri⁸⁹;

⁷⁷ Conform estimărilor preliminare, nivelul corupției în domeniu s-a redus.

⁷⁸ Prin intermediul programelor MOLICO, PPT „Provocările Mileniului” ș.a.

⁷⁹ Au loc reorganizări interne, se perfecționează strategia corporativă, a fost modernizat site-ul CCCEC.

⁸⁰ În primele 6 luni, de către CCCEC au fost depistate 131 infracțiuni de corupție.

⁸¹ Primăria Chișinău consultă Regulamentul local de urbanism, Planul urbanistic zonal „Gara Nord”, Regulamentul cu privire la constituirea și funcționarea Consiliilor Consultative de Cartier.

⁸² Raportul „Starea democrației în Europa”, Doc. 11628, 06.06.2008.

⁸³ Raportul privind evaluarea accesului la informațiile oficiale în Republica Moldova, Centrul „Acces-info”

⁸⁴ Articolul „Transparența” guvernului Greceanii”, publicația „Timpul”, 21.05.2008.

⁸⁵ Declarațiile noului președinte al Consiliului mun.Chișinău, ședința din 26.06.2008.

⁸⁶ Declarațiile juristului Bazei auto a Aparatului Guvernului privind cazurile despre achiziționarea automobilelor Skoda, publicația „Timpul”, 06.03.2008; Articolul „Vede oare Guvernul tranzacțiile ilegale cu grâu alimentară?”, publicația Moldova Suvernaă, 05.03.2008; Publicația „Jurnal de Chișinău”, 18.04.2007.”.

⁸⁷ Primul-ministru Vasile Tarlev a cerut pedepsirea persoanelor ce au prezentat informații despre numărul de șomeri înregistrați și cel al locurilor noi de muncă create din 2001. Publicația „Jurnal de Chișinău”, Nr. 680 din 07.03.2008.

⁸⁸ Ședința Consiliului colegial al MAI, 19.05.2008.

⁸⁹ Comunicatul Procuraturii generale privind controlul respectării dreptului la învățatură, starea combaterii și prevenirii corupției în sistemul de învățământ.

- În activitatea organelor de combatere a corupției se atestă continuu neajunsuri privind: - contracararea schemelor frauduloase săvârșite în complicitate de mai multe persoane; - viteza de instrumentare a cauzelor penale; - eficientizarea activității operative de investigații; - sporirea randamentului activității de prevenire a corupției; - depistarea și sancționarea corupției „la nivel înalt”;
- Conform unor studii sociologice, persoanele fizice și oamenii de afaceri achită anual în diverse instituții de stat plăți neoficiale estimate la zeci de milioane de lei⁹⁰;
- Controalele efectuate de organele Procuraturii în domeniul asigurării dreptului la petiționare, combaterii birocrăției și formalismului, au scos la iveală multiple derogări de la cerințele legii, atât în activitatea autorităților administrației publice centrale, cât și a organelor publice locale⁹¹;
- Publicații de presă abordează teme de abuzuri și încălcări le legislației, prezintă informații ce pot fi utilizate pentru investigații ale organelor de drept, însă intervențiile organelor de drept rămân ineficiente⁹².

⁹⁰ Studiul Transparency International – Moldova, în cadrul proiectului „Monitorizarea implementării PPT în sistemul fiscal”, www.transparency.md.

⁹¹ Informația privind activitatea procuraturii în primele 6 luni ale anului.

⁹² Seria de articole „Zbuciumul bietului Tătaru”, publicația „Timpul”.

3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN

Implicarea Rusiei în reluarea procesului de negocieri „5+2”

Audierile din Duma de Stat a Rusiei privind problema “conflictelor înghețate”

Pe 13 martie 2008 Duma de Stat a Rusiei a organizat audieri parlamentare privind "starea reglementării conflictelor în spațiul CSI și adresarea către Federația Rusă în privința recunoașterii independenței Republicii Abhazia, Republicii Osetia de Sud și a Republicii Moldovenești Nistrene". Audierile au avut menirea să demonstreze “reacția adecvată” a Rusiei față de "Cazul Kosovo". La audieri au participat reprezentanții autorităților enclavelor separatiste.

La 21 martie 2008, ca urmare a audierilor din 13 martie, Duma de Stat a Federației Ruse a adoptat Declarația "privind politica Rusiei față de Abhazia, Osetia de Sud și Transnistria". În document se menționează că după ce Kosovo și-a declarat independența în mod unilateral, Rusia s-a văzut nevoită să-și corecteze politicile față de Abhazia, Osetia de Sud și Transnistria, reieșind din voința exprimată de populația din aceste teritorii. Duma și-a exprimat suportul pentru politica externă, promovată de conducerea de vîrf în baza respectării normelor dreptului internațional. De asemenea, s-a menționat că Duma respectă suveranitatea și integritatea teritorială a Georgiei și Moldovei în hotarele recunoscute pe plan internațional, însă consideră că procesul de recunoaștere a independenței Kosovo contravine normelor dreptului internațional. Potrivit declarației, Abhazia, Osetia de Sud și Transnistria, care în anii de independență *de facto* "s-au constituit în state democratice" cu toate atributele, au mult mai multe temeiuri de a le fi recunoscută independența.

În declarație s-a făcut o delimitare clară a atitudinii Rusiei față de Republica Moldova și față de Georgia. Deputații ruși au îndemnat Guvernul să contracareze orice încercări de presiuni politice, economice și militare asupra celor trei enclave. Guvernului i s-a cerut să consolideze suportul cetățenilor ruși care locuiesc în zonele respective, prin deschiderea unor reprezentanțe ale Federației Ruse, activizarea cooperării și suportului economic, simplificarea procedurilor de trecere a hotarelor. Duma a insistat asupra necesității menținerii formatului de pacificare existent pînă la reglementarea conflictelor pe baze de acceptare reciprocă.

Favorizarea întîlnirii Voronin-Smirnov

La 11 aprilie 2008 la Bender a avut loc întîlnirea Președintelui Voronin cu liderul transnistrean Igor Smirnov. Întîlnirea urma să creeze condiții favorabile reluării procesului de negocieri în format "5+2", propulsînd "consolidarea măsurilor de încredere" reciprocă. Cu toate acestea, la întîlnirea din 11 aprilie 2008, Smirnov a ținut să-i înmîneze Președintelui Voronin proiectul "Acordului de prietenie și cooperare dintre Transnistria și Republica Moldova". Prin aceasta Smirnov a ținut să pună în evidență faptul că are un punct de vedere diametral opus față de cel al autorităților moldovene în privința soluționării conflictului transnistrean. De fapt, "acordul de prietenie" a fost un răspuns la "inițiativele din octombrie" ale lui Voronin. Imediat după întîlnirea cu Smirnov, Voronin a ținut să accentueze, că în procesul reglementării transnistrene nici nu poate fi vorba despre cedări nefondate "regimului separatist" și că procesul de căutare a unei soluții viabile a conflictului transnistrean în formatul "5+2" nu prevede federalizarea Republicii Moldova.

Impactul întîlnirii Președintelui Voronin cu liderul transnistrean

Întîlnirea din 11 aprilie 2008 a Președintelui Vladimir Voronin cu liderul transnistrean Igor Smirnov a fost urmată de un șir de evenimente importante. La 14 aprilie, la Odessa, au avut loc consultări cu participarea ministrului Reintegrării Vasile Șova cu șeful diplomației de Tiraspol Valeriy Lițkai. Aceste consultări au fost însoțite de dezbaterile din cadrul seminarului "Asigurarea măsurilor de încredere reciprocă dintre Republica Moldova și Transnistria în domeniile economiei și mediului înconjurător", desfășurat la 15 aprilie, la Odesa, sub auspiciile OSCE, cu participarea Reprezentantului special al UE în Republica Moldova, Kalman Mizsei; șeful misiunii OSCE în Republica Moldova, Philip Remler; ambasadorul cu misiuni speciale a ministerului de Externe al Federației Ruse, Valeri Nesterușkin.

Dezbaterile s-au axat preponderent pe probleme legate de restabilirea și facilitarea comunicării feroviare, normalizarea relațiilor economice și comerciale între cele două maluri ale Nistrului. În cadrul seminarului, reprezentanții Transnistriei au menționat, că reactivarea acordurilor anterioare (semnate pînă în august 2001) ar contribui la întărirea încrederii între părți. O zi mai tîrziu, la 16 aprilie, tot la Odessa au avut loc consultări ale participanților la formatul de negocieri "5+2". S-a convenit, ca cinci grupuri de experți, cooptați în egală măsură de pe ambele maluri ale Nistrului, să înceapă consultările în domeniile: economiei și comerțului, dezvoltării infrastructurii, sferei sociale și ocrotirii sănătății, ajutoarelor umanitare, ecologiei și agriculturii.

În pofida startului promițător al consultărilor pe marginea funcționării grupului de experți, ulterior s-a ajuns la concluzia că progresele rapide sînt imposibile. Primul problemă majoră s-a profilat atunci cînd s-a realizat imposibilitatea reluării la capacitatea ordinară a traficului feroviar prin Transnistria. Tiraspolul a insistat ca "dovada

bunăvoinței” din partea Chișinăului să fie reluarea circuitului trenului de pasageri Chișinău – Odesa prin regiunea transnistreană și renunțarea reciprocă a colectării taxelor de tranzit prin „teritoriile părților”. Administrația de la Tiraspol a audiat membrii grupurilor de lucru din partea Transnistriei, ajungând la concluzia că Chișinăul manifestă intransigență, dorind să-și promoveze propriile soluții și ignorând propunerile transnistrene.

În cadrul întâlnirilor ulterioare cu diplomații străini acreditați în Republica Moldova, liderul transnistrean, Igor Smirnov, a explicat blocajele activității grupurilor de lucru prin faptul că partea transnistreană nu a primit răspunsuri la un șir de întrebări: ce discută grupurile de experți – implementarea deciziilor și inițiativelor autorităților moldovene sau lucrează asupra elaborării unor documente noi, comune; care este regulamentul de activitatea a grupurilor de experți – cel bilateral din 1997 sau e nevoie de elaborarea unui regulament nou; vor fi lucrările grupurilor de experți fixate în protocoale, ori nu vor fi consemnate și atunci cum va fi măsurată eficiența muncii lor; care e atitudinea Chișinăului față de acordurile semnate cu Transnistria anterior? Reprezentanții Transnistriei consideră că pînă cînd nu vor exista răspunsuri din partea Chișinăului la întrebările formulate, nu are sens să se vorbească despre reluarea activității grupurilor de lucru. Smirnov a menționat și faptul că autoritățile de la Chișinău rămîn dezinteresate de discuția pe marginea problemelor politice, evitînd să reacționeze la proiectul "Acordului de prietenie și cooperare dintre Moldova și Transnistria", care i-a fost înmînat Președintelui Voronin în cadrul întâlnirii de la Bender din 11 aprilie 2008.

Eforturile diplomației ruse în vederea reglementării transnistrene

În luna mai diplomația rusă a întreprins un șir de acțiuni referitoare la reglementarea transnistreană. După aranjarea întâlnirii Voronin-Smirnov, frecvența contactelor oficialilor ruși și moldoveni a crescut semnificativ. Vizita la Chișinău din 20 mai 2008 a președintelui Camerei superioare a Adunării Federale a Rusiei, Serghei Mironov, ar fi fost motivată de necesitatea unui schimb de opinii pe marginea posibilității unei soluții rapide a conflictului transnistrean.

În aceeași zi, ministrul de Externe al Rusiei, Serghei Lavrov, s-a adresat către reprezentanții statelor implicate în procesul de soluționare a conflictelor înghețate să nu se amestece, ci doar să susțină eforturile de soluționare agreeate de părți. Cum părți în conflictele înghețate sînt regimurile separatiste susținute pe toate căile de către Rusia, apelul lui Serghei Lavrov este mai mult decît sugestiv. În acest sens, afirmația lui Mironov, precum că cheile soluționării conflictului se află la Chișinău și Tiraspol, semnifică doar că Rusia nu se mai grăbește să dea undă verde unei soluționări rapide. După vizita lui Mironov la Chișinău a urmat vizita la Chișinău și Tiraspol a președintelui comitetului Dumei de Stat pentru relații cu CSI și compatrioții, Alexei Ostrovskii, care a coincis cu întâlnirea de la Moscova a ministrului Afacerilor Externe și Integrării Europene, Andrei Stratan, cu omologul său rus, Serghei Lavrov. La întâlnirile de la Chișinău și Moscova oficialii ruși și moldoveni "și-a exprimat satisfacția în legătură cu nivelul și dinamica dialogului politic moldo-rus, apreciind că acesta va permite avansarea pe calea rezolvării problemelor în cooperarea bilaterală". Șirul contactelor diplomatice au avut menirea să pregătească agenda discuțiilor președinților Medvediev și Voronin, care urma să aibă loc în cadrul summit CSI din 6 iunie 2008. Dacă de pe urma întâlnirii miniștrilor de externe ale celor două țări nu s-a putut dispune nimic concret, atunci interviul lui Alexei Ostrovskii pentru presa a deschis niște paranteze cu un conținut extrem de interesant. De fapt, Ostrovskii a împărtășit conținutul discuțiilor cu oficialii moldoveni și cedările care fi dispus să le facă Președintele Voronin în vederea reglementării transnistrene:

- a unor relații federative între Chișinău și Tiraspol, inclusiv dreptul de veto pentru Transnistria în probleme ce țin de securitatea națională, domeniul apărării, politică externă, neutralitatea statului, aderarea la organizații politice, economice și militare internaționale. Chișinăul înțelege că legea privind principiile de bază pentru reglementarea transnistreană ar fi un obstacol, în acest sens;
- revenirea la problema statutului limbii ruse în eventualul stat unificat și contracararea "acțiunilor de românizare" a Republicii Moldova;
- revizuirea legii cetățeniei pentru a permite doar deținătorilor cetățeniei ruse din Transnistria să dețină funcții publice în Republica Moldova (actuala lege a cetățeniei lasă loc pentru astfel de tratamente neuniforme).

Demnitarul rus a reiterat că în astfel de circumstanțe Rusia nu este dispusă să recunoască independența Transnistriei. El a menționat că autoritățile ruse au o poziție clară și consecventă în privința contingentului militar rus dislocat în regiunea transnistreană. Acesta va fi retras doar după soluționarea politică a conflictului.

În cadrul întâlnirii din 29 mai 2008 a lui Ostrovskii cu liderul transnistrean Igor Smirnov, acesta din urmă a subliniat că inițiativele și bunele intenții ale Președintelui moldovean sînt un bluf politic și nu pot fi crezute. Pentru a recăpăta încrederea autorităților transnistrene ar trebui ca Președintele Voronin să dea un răspuns oficial la oferta Transnistriei de a semna cu Republica Moldova un acord de bună vecinătate, precum și să dea dovadă că își respectă propriile promisiuni: să realizeze aderarea Republicii Moldova la Uniunea Rusia-Belarus; să asigure limbii ruse statutul de limbă de stat; să transforme țara într-o confederație etc. Potrivit lui Smirnov, ar fi mai bine dacă Rusia ar acorda Transnistriei ajutorul economic promis prin semnarea așa-zisului "Protocol Jucov-Smirnov" acum doi ani. Demnitarul rus a căzut de acord că soluția problemei transnistrene trebuie să fie una care convine Transnistriei, însă a menționat că o doză de seriozitate în inițiativele președintelui Voronin totuși există, iar cedările pe care a consimțit să le facă acesta merită să fie analizate.

Implicarea Ucrainei în reluarea procesului de negocieri „5+2”

În a doua jumătate a lunii iunie s-au produs câteva evenimente care i-au făcut pe observatori să presupună intensificarea competiției dintre Ucraina și Rusia pentru influența asupra regimului transnistrean. După refuzul Rusiei de a recunoaște independența Transnistriei ca urmare a promisiunii extinderii a "precedentului Kosovo", liderii transnistreni au făcut un șir de declarații referitoare la necesitatea promovării unei politici externe "multivectoriale" care s-o înlocuiască pe cea orientată în exclusivitate spre Rusia.

La 18 iunie 2008, Serviciul de presă al Ministerului Afacerilor Externe al Ucrainei a comunicat că în rezultat întâlnirii de la Odesa din 14 iunie a liderului transnistrean, Igor Smirnov, cu ministrul Afacerilor Externe al Ucrainei, Vladimir Ogrîzco, Smirnov ar fi acceptat:

- reluarea negocierilor în format "5+2";
- coparticiparea Transnistriei în comisia moldo-ucraineană de delimitare a hotarelor. Anterior, Smirnov era categoric împotriva, argumentând că Republica Moldova nu ar avea temei pentru participarea la delimitarea hotarului moldo-ucrainean pe segmentul transnistrean;
- discuții pe marginea creării euroregiunii Nistru în care să fie incluse părți ale regiunilor ucrainene Odesa și Vinița, pe de o parte, și Transnistria, pe de altă parte.

În acest sens, este de remarcat că Ucraina a obținut, practic, ceea ce nu putuse obține anterior Rusia, deși anume Rusiei ar trebui să-i revină lauri de pacificator eficient. Astfel, imediat după vizita din iunie a diplomaților ruși în frunte cu Zubakov la Chișinău și Tiraspol autoritățile transnistrene l-au numit pe Vladimir Yasstrebciak, adjunctul ministrului afacerilor externe, Valerii Lițcai, în calitate de ministru interimar. Potrivit Agenției de știri "Novyi Reghion", cu referință la surse din cadrul ministerului Afacerilor Externe al Ucrainei, Lițcai ar fi fost sancționat de către Smirnov pentru politica pro-ucraineană pe care a încercat s-o promoveze în ultimele luni.

Dialog politic UE-RM în problema transnistreană

În cadrul unei ședințe de Guvern cu participarea Președintelui Voronin a făcut bilanțul participării la Reuniunea Consiliului de Cooperare Uniunea Europeană – Republica Moldova din 27 mai 2008. Potrivit Președintelui Voronin, la Bruxelles "s-a convenit asupra unei concluzii și mai strânse cu Uniunea Europeană în problema reglementării transnistrene. Comisia Europeană s-a arătat dispusă să creeze un fond pentru acoperirea cheltuielilor de integrare teritorială a Republicii Moldova". Pentru ca eventuala contribuție a UE să fie realizabilă, Președintele Voronin a subliniat că, în prezent, este necesar ca problema soluționării conflictului transnistrean să fie "mai mult ca oricând ... discutată la fel de transparent în toate formatele, să nu existe nici o secretizare". De asemenea, Președintele Voronin a subliniat că s-a ajuns cu Bruxelles-ul "la o înțelegere reciprocă deplină în problema sporirii programului măsurilor de încredere între Chișinău și Tiraspol". În acest context, Voronin le-a solicitat structurilor guvernamentale "să estimeze eventualele cheltuieli pentru reintegrarea teritorială a țării, astfel încât UE să poată contribui cu asistență la acest proces".

Asistență diplomatică și politică din partea UE și OSCE

UE a susținut măsurile în vederea reglementării transnistrene

Pe 17 aprilie, Reprezentantul Special al UE în Republica Moldova, Kalman Mizsei, în cadrul unei întrevederi cu liderul transnistrean, Igor Smirnov a menționat, că UE este dispusă să acorde ajutor proiectelor comune care, eventual, vor rezulta din activitatea grupurilor de lucru ale Chișinăului și Tiraspolului. În aceeași zi, la Bender, s-au întrunit reprezentanții grupurilor bilaterale de lucru. Coordonatori ai grupurilor de lucru au fost desemnați ministrul Reintegrării, Vasile Șova, și șeful diplomației transnistrene, Valeriy Lițkai. Din partea Republicii Moldova, conducătorii fiecărui din grupuri au rangul de vice-ministru. S-a ajuns la o înțelegere că grupurile de lucru se vor întâlni periodic.

Pe fundalul blocajului activității grupurilor de lucru și a schimbului de replici tăioase între Voronin și Smirnov, pe 14 mai 2008, la Bruxelles, a avut loc întâlnirea Președintelui Parlamentului Republicii Moldova, Marian Lupu, cu șeful legislativului de la Tiraspol, Evghenii Șevciuk. Scopul declarat al întâlnirii, organizate cu concursul reprezentantului Comisiei Europene în Moldova, Kalman Mizsei, a fost de a dezbate pe marginea întăririi măsurilor de încredere între părți, prin intermediul instituțiilor legislative, precum și de a discuta probleme concrete de maximă actualitate, cum ar fi combatere cu eforturi comune a traficului de ființe umane.

Eforturile OSCE în vederea reluării procesului de negocieri

La 10 iunie 2008 la Helsinki a avut loc întâlnirea de lucru a mediatorilor și observatorilor participanților la procesul de negocieri privind reglementarea transnistreană. Întâlnirea, desfășurată la propunerea Președintelui în exercițiu al OSCE, și-a ținut lucrările în format "3+2", fără participarea reprezentanților Republicii Moldova și Transnistriei. Discuțiile s-au axat pe necesitatea consolidării măsurilor de încredere dintre părțile implicate în conflict, susținerea activității grupurilor de lucru formate în urma întâlnirii Voronin-Smirnov din 11 aprilie 2008. În definitiv,

măsurile menționate ar trebui să pregătească climatul favorabil pentru reluarea negocierilor de reglementare a conflictului în format "5+2". Întâlnirea de la Helsinki a fost precedată de întâlnirea președinților Vladimir Voronin și Dmitrii Medvedev din cadrul summit-ului CSI de la Sankt-Petersburg. Ultima nu s-a soldat cu vreun rezultat în vederea apropierei reluării procesului de negocieri în format "5+2".

În cadrul întâlnirii din 24 iunie 2008 a șefului misiunii OSCE în Moldova, Philip Remler, cu liderul transnistrean Igor Smirnov a fost discutată problema eficientizării activității grupurilor de lucru comune, moldo-transnistrene și impulsivitatea eforturilor pentru reluarea negocierilor. În acest sens, Smirnov a acceptat să mai aibă o întâlnire cu președintele Vladimir Voronin în a doua jumătate a lunii iulie 2008, întâlnire care să aibă loc în prezența reprezentanților participanților la formatul de negocieri "5+2". Totuși, Smirnov a ținut să sublinieze: cu referire la activitatea grupurilor de lucru, – că nu există nici un fel de progrese; Transnistria va accepta doar dialogul de pe poziție de egalitate a părților și garantarea îndeplinirii prevederilor acordurilor anterioare dintre Chișinău și Tiraspol. În același timp, Smirnov a evitat să confirme informațiile răspândite de serviciul de presă al Ministerului Afacerilor Externe al Ucrainei, referitoare la rezultatele întâlnirii cu ministrul Vladimir Ogrîzco la Odesa. Smirnov a menționat doar că Transnistria este interesată de soluționarea problemelor economice și de transport, mai cu seamă de reluarea circulației pe calea ferată, care să fie discutate în format "5+2".

Reiterarea poziției Chișinăului față de soluționarea conflictului

În ajunul audierilor din Duma de Stat, într-un interviu din 11 martie 2008 pentru revista moscovită "Kommersant", Președintele Vladimir Voronin a reiterat poziția Republicii Moldova față de reglementarea transnistreană:

- nu există vreun plan secret de soluționare a conflictului transnistrean. A fost elaborat un pachet de documente, care a fost împărțit cu mediatorii, observatorii și urmează să stea la baza asigurării soluționării conflictului transnistrean;
- pachetul de documente propus negociatorilor nu conține prevederi care ar ieși din cadrul Legii din 22 iulie 2005 privind principiile de baza ale statutului regiunii transnistrene a Republicii Moldova;
- pachetul de documente se referă la: statutul Transnistriei; garanțiile de rigoare; evacuarea armamentului din regiune; retragerea prezenței militare ruse; misiunea civilă de pacificare;
- Transnistriei i se va oferi o autonomie largă în cadrul actualului cadru constituțional al Republicii Moldova. Statutul Transnistriei va include elemente din documentele elaborate anterior, inclusiv Memorandumul Kozak;
- e nevoie de o adoptarea unei declarații de recunoaștere a neutralității Republicii Moldova de către participanții la procesul de negocieri în format "5+2", cu excepția Transnistriei;
- va fi nevoie de o "foaie de parcurs" în vederea implementării prevederilor documentelor menționate, care, dacă se îndeplinește, ar putea avea drept efect participarea Transnistriei la alegerile parlamentare din 2009;
- autoritățile ruse susțin aceste abordări și pledează pentru reluarea negocierilor în "formatul 5+2";
- Republica Moldova nu va naționaliza proprietățile din Transnistria, recunoscând legalitatea acestora, dacă la privatizare nu au fost comise fraude;
- Moldova reunită va trebui să-și asume datoriile de \$1,6 miliarde acumulate de Transnistria; Pentru soluționarea problemei transnistrene este gata să se așeze la masa de negocieri cu Smirnov.

La 3 aprilie 2008, cu doar o săptămână înaintea întâlnirii cu Smirnov, poziția Republicii Moldova față de conflictul transnistrean a fost reiterată de către Președintele Voronin în cadrul summit-ului NATO de la București.

Participarea societății civile

În perioada 26–28 martie 2008, la Chișinău, s-a desfășurat conferința internațională cu titlul "*Reglementarea conflictului transnistrean în contextul europeanizării Republicii Moldova*", organizată sub egida Asociației pentru Politică Externă (APE) din Republica Moldova. De fapt, a avut loc cea de a doua ediție a conferinței din cadrul proiectului APE "Dialoguri transnistrene". În pofida faptului că înalții demnitari din Republica Moldova și Transnistria nu au dat curs invitației de a participa la lucrările conferinței, totuși, dezbaterile din cadrul acesteia au fost utile în clarificarea unui șir de lucruri importante:

- Reprezentantul special al UE, Kalman Miszei, a menționat că e preferabil a evita cramponarea de termeni, precum – stat unitar, federație, meritând ca eforturile să fie concentrate asupra distribuirii competențelor în procesul de descentralizare;
- Viceministrul Reintegrării, Ion Stăvilă a menționat că există premise pentru progrese în reglementarea transnistreană în "format 5+2", aceste fiind posibile datorită abordării la "pachet", lansată de Președintele Voronin în 2006 și acceptată în linii mari de către Federația Rusă. În opinia dlui Ion Stăvilă există premise și pentru ridicarea statutului SUA și UE în cadrul "formatului 5+2", de la cel de observatori la cel de participanți. Documentele de bază pentru reglementarea transnistreană rămân: Legea privind

principiile de bază ale statutului Transnistriei, adoptată la 22 iulie 2005 și propunerile din octombrie ale șefului statului;

- Directorul Institutului statelor CSI, vice-președintele comisiei pentru problemele CSI și a conaționalilor, Constantin Zatuliu, a menționat că Rusia și-a precizat recent poziția față de conflictul transnistrean prin intermediul Declarației Dumei de Stat din 21 martie a.c. Rusia recunoașterea integritatea teritorială a Moldovei, mai degrabă ca o anticipare, decât ca un fapt real. Zatuliu a ironizat pe marginea așa-zisei abordări de "pachet" a Președintelui Voronin, care ar fi acceptată de autoritățile ruse. El a subliniat că nimeni din deputații ruși nu ar fi văzut vreun "pachet" și că autoritățile moldovene prezintă ceea ce își doresc drept fapte împlinite. Totuși, Zatuliu a menționat că retorica autorităților moldovene din ultima vreme, legată de afirmarea neutralității permanente a Republicii Moldova și a măsurilor de încredere în relațiile cu Tiraspolul, este un îndreptat în direcția corectă pentru înlăturarea neînțelegerilor generate de refuzul Președintelui Voronin de a semna "Memorandumul Kozak" în 2003;
- Analistul politic occidental, Vladimir Socor, a menționat concurența Rusiei cu Occidentul în soluționarea conflictului transnistrean. El a menționat eficiența politicii "soft" a UE în reglementarea transnistreană, contrapunând-o celei a Rusiei, care prin scopurile urmărite în Transnistria subminează atât securitatea Moldovei, cât și pe cea a Ucrainei. Socor a salutat inițiativele Președintelui Voronin, îndreptate spre reglementarea transnistreană, însă și-a exprimat îndoiala că insistarea pe neutralitatea Moldovei se va solda cu retragerea trupelor rusești din Transnistria. De asemenea, el a pledat împotriva urgenței unei soluții rapide, cu caracter pre-electoral, pe motiv că aceasta ar putea fi în defavoarea Republicii Moldova pe termen lung;
- Analistul Oazu Nantoi a menționat că ultimele evoluții, audierile din Duma de Stat, relevă diminuarea puterii de influență a Rusiei în Transnistria. În acest context, Nantoi a optat pentru evitarea grabei în soluționarea pe motive pre-electorale a conflictului, optând în favoarea democratizării și europenizării Republicii Moldova, pentru a o face atractivă pentru transnistreni, lucru care va pregăti reintegrarea firească a țării;
- Reprezentantul Misiunii OSCE în Moldova, Claus Neukirch, a subliniat că în pofida așteptărilor unei soluționări rapide a conflictului transnistrean, de fapt, părțile se află astăzi mai departe de atingerea unui compromis, decât se aflau în 2006, când au fost întrerupte negocierile în "formatul 5+2". În opinia lui Neukirch, în prezent au loc "negocieri despre negocieri", lucru care trebuie depășit prin reluarea necondiționată a negocierilor propriu-zise în "format 5+2";
- Analistul transnistrean, Andrei Safonov, a menționat că actualele autorități transnistrene nu vor accepta niciodată o reglementare a conflictului în condițiile impuse de autoritățile moldovene în baza Legii din 22 iulie 2005. El consideră că este puțin probabil ca pînă la alegerile din 2009 să fie găsită o soluție de compromis – Moldova să renunțe la reglementarea în cadrul statului unitar, iar Transnistria să accepte niște cedări rezonabile;
- Concluziile de bilanț ale conferinței au fost făcute de către directorul APE, Andrei Popov, care a menționat că propunerile de "pachet" și insistarea asupra afirmării pe plan internațional a neutralității Republicii Moldova nu sînt pe măsură să motiveze Rusia să accepte o reglementare rapidă și durabilă a conflictului transnistrean, fără lezarea intereselor Republicii Moldova. De aceea, o soluție rapidă, pînă la alegerile parlamentare din 2009 este foarte puțin probabilă. În aceste circumstanțe, este de preferat ca reglementarea transnistreană să fie abordată în toată complexitatea ei pe o perioadă mai îndelungată.

4. JUSTIȚIE

Capacitatea de impunere a respectării legii / Statutul și independența judecătorilor și procurorilor / Transparența, prevenirea și combaterea corupției

Evoluții:

- Raportul Comisiei Europene privind implementarea PAUEM apreciază pozitiv⁹³: adoptarea legislației din sfera justiției; promovarea unor strategii de reformare în domeniu; crearea Departamentului de administrare judecătorească; adoptarea Codului de etică al judecătorilor; consolidarea capacităților CSM și formarea Inspecției judiciare;
- Dosare de rezonanță, cu implicații politice, au fost finalizate prin achitarea figuranților⁹⁴;
- Se întreprind anumite măsuri pentru a îmbunătăți calitatea dosarelor penale⁹⁵;
- Continuă activitatea de elaborare a noilor reglementări privind statutul procuraturii, activitatea este asistată de Programul comun al Comisiei Europene și Consiliului Europei;
- Protejind statutul și independența magistraților, CSM a respins demersuri slab motivate privind sancționarea și chestionarea unor judecători⁹⁶; CSM a reacționat la critici neîntemeiate difuzate prin intermediul mass-media, calicificându-le drept denigratoare, ofensatoare, publicate în scop de influență publică și pentru a face presiuni asupra justiției;
- CSM a aprobat demersuri întemeiate ale Procurorului general privind pornirea urmăririi penale împotriva unor judecători și a adoptat hotărâri privind intentarea procedurilor disciplinare împotriva judecătorilor ce au încălcat legislația procesuală și de organizare a activității judiciare⁹⁷;
- Starea de lucruri în organizarea activităților de îndeplinire a justiției s-a îmbunătățit, dreptul la audieri publice, în principiu, este respectat, se respectă cerințele legislației privind solemnitatea procesului, abaterile de la solemnitatea proceselor de judecată sînt apreciate drept încălcări de ordin etic⁹⁸;
- Instanțele de judecată aplică jurisprudența CEDO la examinarea unor cauze complexe⁹⁹; se atestă cazuri de încasare în regres a unor sume achitate conform hotărârilor CEDO¹⁰⁰;
- În Parlament au avut loc audieri la tema hotărârilor CEDO cu privire la Republica Moldova și a fost adoptată o hotărâre, conform căreia¹⁰¹: - Guvernul nu a întreprins toate măsurile necesare de ordin normativ, organizatoric, financiar pentru crearea condițiilor adecvate de detenție și funcționarea corespunzătoare a sistemului penitenciar, a organelor de drept; - nu s-au luat măsuri suficiente în vederea executării la timp a hotărârilor judecătorești irevocabile și definitive de către autoritățile publice de toate nivelurile; - activitatea organelor de drept, a procuraturii, a poliției și a instanțelor de judecată la capitolul respectare și corespundere cu cerințele Convenției este insuficientă; - nu au fost sancționați funcționarii publici a căror activitate a generat încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor; - dreptul la regres al statului față de persoanele vinovate nu a fost asigurat la nivelul corespunzător; - persistă cazuri de neaplicare a jurisprudenței și practicii CEDO de către instanțele judecătorești și colaboratorii organelor de drept; - se resimte inactivitatea, lipsa de atitudine principială ale CSM și CSJ în probleme ce vizează unificarea practicii judecătorești, aplicarea sancțiunilor disciplinare și de altă natură față de judecătorii care au pronunțat hotărâri eronate, au încălcat disciplina și etica; - există carențe în activitatea Agentului guvernamental, privind organizarea deficientă și neutilizarea tuturor procedurilor permise de CEDO pentru reprezentarea poziției statului;
- Este adoptată Legea Nr.105-XVI din 16.05.2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal, menită să asigure securitatea participanților la procesul penal, a căror viață, integritate corporală, libertate ori proprietate sînt amenințate;
- Se atestă o anumită îmbunătățire în executarea deciziilor judecătorești, în special, a celor date în folosul statului¹⁰²;
- Modificările legislative au influențat situația criminogenă, schimbînd calitativ activitatea de urmărire penală și de îndeplinire a justiției, în rezultatul controalelor efectuate de procurori au fost constatate și

⁹³ Raportul a fost prezentat la 3 aprilie 2008, documentul COM (2008) 399, disponibil și pe www.mfa.gov.

⁹⁴ La 26.05.2008 ex-primarul de Chișinău Serafim Urecheanu a fost achitat în așa-numitul „dosar al ambulanțelor”.

⁹⁵ La ședința Consiliului colegial al procuraturii din 30.05.2008 s-a decis că obligarea procurorilor să analizeze la ședințele operative fiecare hotărâre de achitare, încercînd să depisteze încălcările comise în cadrul urmăririi penale și examinării dosarului în instanța de judecată.

⁹⁶ Hotărârile CSM nr.97/5 din 20.03.2008; nr.100/5 din 20.03.2008.

⁹⁷ Hotărârile CSM: nr.86/5 din 20.03.2008; 137/7 din 17.04.2008; nr. 143/7 din 17.04.2008;155/8 din 15.05.2008; nr.204/10 din 05.06.2008.

⁹⁸ Hotărîrea CSM nr.154/8 din 15.05.2008.

⁹⁹ Hotărîrea VCSJ privind edificiul SA «Vinuri Ialoveni» a ținut cont de principiul securității raporturilor juridice și al stabilității legislației.

¹⁰⁰ Cauza privind ex-ministrul Transporturilor A.Cuțov, privind neexecutarea unei hotărâri judecătorești de restabilire în funcție.

¹⁰¹ HP nr. 72-XVI din 28.03.2008.

¹⁰² Conform Ministrului Justiției (interviu acordat Agenției INFOTAG), în 2007 rata documentelor executate real s-a majorat cu 2,1% și a crescut cu 15,7% rata sumei încasate efectiv în beneficiul statului.

luate în evidență peste 230 de infracțiuni anterior neînregistrate și tănuite de către colaboratorii MAI și CCCEC¹⁰³;

- Este adoptată și pusă în aplicare Legea Nr.65-XVI din 27.03.2008, care prevede detașarea din funcția de judecător a Președintelui CSM, pe toată durata mandatului acestuia, precum și salarizarea corespunzătoare a Președintelui CSM;
- A sporit transparența web, este lansat portalul oficial al curților de apel: <http://ca.justice.md>; în câteva instanțe au fost lansate pagini web pe care sînt plasate informații privind lista dosarelor propuse spre examinare (informația este însă incompletă; participanții la proces nu cunosc despre existența paginilor WEB și menirea lor)¹⁰⁴;
- Este modificată Legea privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății demnitarilor, stabilindu-se că CSM urmează să plaseze pe Internet declarațiile judecătorilor¹⁰⁵; CSM a examinat implementarea activităților din domeniul eradicării factorilor de corupție și a adoptat o hotărîre specială¹⁰⁶; în cadrul CSM este lansată o linie fierbinte anti-corupție (tel.22.30.79)¹⁰⁷.

Deficiențe și probleme:

- Raportul din aprilie al Comisiei Europene privind implementarea PAUEM apreciază, că pentru atingerea obiectivelor Planului, este necesară implementarea adecvată în practică a legislației și consolidarea capacităților administrative în sfera justiției, precum și instruirea permanentă a justițiarilor și corpului auxiliar. O problemă nesoluționată rămîne reforma Procuraturii Generale, asigurarea independenței acesteia și reducerea competențelor ce nu sînt conforme standardelor europene;
- Instituțiile comunitare și reprezentanții ai statelor străine continuă să remarce mai multe probleme din sfera justiției, recomandînd insistent îmbunătățirea situației în domeniu¹⁰⁸;
- Raportul CpDOM privind respectarea drepturilor omului în anul 2007 și rezultatele audierilor parlamentare asupra acestuia constată mai multe probleme în sfera justiției¹⁰⁹;
- Continuă să se ateste acțiuni ale judecătorilor care afectează încrederea în justiție și ordinea generală de desfășurare a proceselor¹¹⁰: - solemnitatea proceselor de judecată nu este asigurată întocmai; - cerința de afișare publică a orarului proceselor nu întotdeauna este respectată; - unii judecători nu țin cont de necesitatea respectării normelor de etică și obligația imparțialității; - există cazuri de pasivitate a judecătorilor ca diriguitori ai proceselor de judecată; - au loc multiple întârzieri și amînări ale proceselor de judecată; - există întârzieri nejustificate din partea avocaților, procurorilor și judecătorilor;
- Continuă să se ateste dependența judecătorilor de factorul politic și de puterea executivă, există subiectivism și lipsă de transparență la promovarea magistraților¹¹¹;
- Independența și calitatea justiției, aplicarea legii continuă să fie apreciate drept reduse, situație ce determină lipsa de încredere și frecvente adresări la CEDO¹¹²;
- Cauzele principale ale condamnării Republicii Moldova de către CEDO au fost: - neexecutarea hotărîrilor judecătorești; - durata excesivă a procedurilor judiciare; - admiterea cererilor depuse în instanțe peste termen; - casarea neregulamentară a hotărîrilor judecătorești; - emiterea de hotărîri vădit nefondate; - arestul și deținerea în arest fără un mandat valabil sau motivat; - persecutarea reclamantilor; - aplicarea torturii; - condițiile inadecvate de detenție; - lipsirea, la nivel național, de dreptul de a cere compensații pentru violarea Convenției; - examinarea incorectă a cauzelor privind apărarea onoarei și demnității¹¹³;
- În 34 de cauze examinate la CEDO, procuratura a constatat că intervenția cu acțiune de regres împotriva persoanelor culpabile din cadrul autorităților publice nu este posibilă, din cauza inaplicabilității retroactive a legislației;
- Raportul privind funcționarea instanțelor judecătorești în anul 2007 constată mai multe neajunsuri¹¹⁴: - se atestă tendința limitării independenței autorității judecătorești (impunerea răspunderii materiale pentru cauzele pierdute la CEDO; anularea inviolabilității judecătorilor); - legislativul și executivul nu au luat măsuri pentru majorarea numărului de judecători și asigurarea personalului auxiliar suficient (majoritatea instanțelor judecătorești sînt supraîncărcate cu dosare, restanța dosarelor neexamine la finele anului este foarte mare; tărăgănarea examinării sporește nemulțumirea justițiabililor); - finanțarea este

¹⁰³ Activitatea procuraturii în primul semestru 2008.

¹⁰⁴ Raportul consolidat de monitorizare privind implementarea Planului Preliminar pe Țară de către Guvernul RM (01.01.2008 – 31.03.2008).

¹⁰⁵ Legea nr. 77-XVI din 10.04.2008.

¹⁰⁶ Hot CSM nr.123/07 din 17.04.2008.

¹⁰⁷ Hot CSM nr.179/9 din 22.05.2008.

¹⁰⁸ Declarațiile Comisarului European pentru Relații Externe și Politica Europeană de Vecinătate, Benita Ferrero-Waldner, la conferința de presă de totalizare a Reuniunii Consiliului de Cooperare RM-UE (27.05.2008); Declarațiile Ambasadorului SUA, Michael Kirby în cadrul sesiunii de primăvară a Programului "Discuția Viitorului Social al Republicii Moldova de către Tineri Lideri alături de Experți Străini" organizat de IDIS „Viitorul”, în parteneriat cu Fundația Friedrich Ebert.

¹⁰⁹ HP nr.132/12.06.2008, stenograma ședinței Parlamentului din 12.06.2008;

¹¹⁰ Hotărîrea CSM nr. 154/8 din 15.05.2008.

¹¹¹ Raportul Departamentului de Stat al SUA privind drepturile omului 2008, www.state.gov; Raportul Nations in Transit 2008.

¹¹² Interviu avocatului J.Hanganu (publicația Timpul, 14.04.2008); Interviu avocatului V.Nagacevski (publicația „Analytique”, 21.06.2008).

¹¹³ HP nr. 72-XVI din 28.03.2008.

¹¹⁴ Hot. CSM nr.106/5 din 20.03.2008.

insuficientă (deși economia este în creștere, alocațiile pentru justiție rămân insatisfăcătoare, nu corespund practicilor și recomandărilor internaționale);

- Avocații sînt tratați discriminatoriu, continuă să fie înregistrate cazuri de intimidare a apărătorilor legali¹¹⁵;
- Procuratura rămîne calificată drept instituție nereformată¹¹⁶, continuă să fie implicată în persecutarea oponenților politici¹¹⁷;
- Executarea deciziilor judecătorești este împiedicată de mai mulți factori obiectivi (numărul mare de hotărîri, situația materială și financiară dificilă a debitorilor, lipsa debitorilor plecați peste hotarele RM), dar și subiectivi (refuzul creditorului de a avansa cheltuielile de executare; dificultăți privind reținerea datoriei din salariu sau alte venituri, dificultățile organizării licitațiilor; fluctuația cadrelor și inacțiunea unor executori judecătorești etc.)¹¹⁸;
- Rămîn restante acțiuni prioritare din PAUERM¹¹⁹: - elaborarea și implementarea unui sistem automatizat sigur de administrare a cazurilor; - disponibilitatea datelor generalizate prin Internet; - implementarea sistemului unitar informațional de evidență a executării documentelor de executare; - crearea unui sistem de statistică judiciară accesibil pentru public, care să includă numărul de cazuri și timpul de examinare a acestora, executarea hotărîrilor și procentul de acuzare. Nu sînt respectate prevederile despre obligativitatea publicării pe pagina WEB a hotărîrilor Curților de apel și ale CSJ, nu este creat portalul instanțelor judecătorești.
- Prin Hotărîrea CSM nr.164/9 din 22.05. 2008 s-a constatat: - nerespectarea principiului judecării cauzelor penale în termen rezonabil; - încălcarea termenelor redactării și înmînării copiilor sentințelor de judecată condamnaților aflați în stare de arest; - acordarea de către avocații din oficiu a asistenței formale, neonorarea de către aceștia a obligațiilor de apărător, facilitarea organelor de urmărire penală la încălcarea normelor de procedură penală.

Instruirea specialiștilor din sistem / Asigurarea materială

Evoluții:

- Raportul Comisiei Europene privind implementarea PAUEM apreciază pozitiv crearea Institutului Național al Justiției (INJ);
- În cadrul INJ este anunțat un nou concurs de admitere a candidaților la funcția de judecător și procuror (10 judecători și 30 procurori)¹²⁰;
- La INJ se desfășoară cursuri de instruire tematică pentru judecători, procurori, personal auxiliar¹²¹;
- Cu sprijinul instituțiilor și organizațiilor internaționale sînt pregătiți formatori pentru instruire în domeniul Convenției Europene privind Apărarea Drepturilor Omului și al dreptului umanitar; au loc instruirii ale președinților instanțelor de judecată în domeniul prevenirii și eradicării factorilor de corupție, eticii judecătorului, în sfera managementului și supravegherii¹²²; executori judecătorești au participat la cursuri de instruire în domeniul informațional¹²³;
- CSM a analizat rapoartele Curții de Conturi privind auditul la judecătoria și a atenționat președinții instanțelor judecătorești că sînt personal responsabili de managementul financiar, de respectarea întocmai a prevederilor legislației referitor la normele de disciplină financiar-bugetară și legalitatea cheltuielilor; INJ i s-a recomandat să includă în Planul de instruire continuă tematica privind managementul financiar¹²⁴;
- În Parlament este înregistrat și examinat proiectul de hotărîre privind devizului de cheltuieli al Curții Supreme de Justiție, instanțelor judecătorești și Consiliului Superior al Magistraturii pentru anul 2009, care prevede o anumită creștere a sumelor alocate justiției¹²⁵;
- Guvernul alocă mijloace pentru reparația sediilor unor instanțe judecătorești¹²⁶.
- Instanțele sînt dotate cu echipament pentru multiplicarea hotărîrilor judecătorești.

¹¹⁵ Conferința de presă a Președintelui Baroului Avocaților din RM, 22.04.2008; Conferința de presă a avocatului Aureliu Scorțescu, Infotag, 25.06.2008.

¹¹⁶ Declarația Președintelui RM la conferința de presă din 18.03.2008.

¹¹⁷ Declarația PPR din 01.04.2008; membrii PLDM sînt interogați la locul de muncă de reprezentanți ai procuraturii (publicația „Timpul”, 10.04.2008).

¹¹⁸ Interviu Ministrului Justiției, acordat Agenției INFOTAG.

¹¹⁹ HG nr.113/03.02.2007.

¹²⁰ Hotărîrea Consiliului INJ nr.1 din 27.06.2008.

¹²¹ Cursuri și seminare de instruire: „Metodologia întocmirii actelor procesuale de către procurori și judecători de instrucție”, „Metodologia întocmirii actelor procesuale în cauzele civile și penale”, „Violența în familie”, „Convenția Europeană și jurisprudența CEDO”, „Libertatea întrunirilor ca mijloc de exercitare a dreptului la opinie și liberă exprimare” etc.

¹²² Asistența acordată în cadrul Programului comun al CoE și Comisiei Europene; Programului Governance Threshold Country Program (SUA); de către Fundația Germană pentru Colaborare Juridică Internațională, ABA/ROLI etc.

¹²³ Cursuri organizate cu suportul Programului „Provocările Mileniului”.

¹²⁴ Hot. CSM nr.207/10 din 05.06.2008

¹²⁵ Deși se anunța drept reformare a finanțării justiției, documentul nu este decît o aprobare formală a cuantumului coordonat în prealabil cu Guvernul, necesitățile justiției fiind cu mult superioare acestor sume. Conform unor cercetări în domeniu¹²⁵, finanțarea justiției în raport cu PIB-ul este foarte modestă, Moldova înregistrînd cele mai mici cheltuieli pentru justiție din Europa pe cap de locuitor (0,8 Euro).

¹²⁶ HG nr.334 din 21.03.2008, alocare a 690 mii lei pentru reparația capitală a sediului Judecătoriei Botanica, mun.Chîșinău.

Deficiențe și probleme:

- Raportul Comisiei Europene privind implementarea PAUEM statuează necesitatea consolidării instruirii judecătorilor și procurorilor, inclusiv în domeniul drepturilor omului;
- Numărul de judecători nu este majorat¹²⁷; numărul personalului auxiliar rămâne insuficient¹²⁸;
- Întârzie reformarea sistemului de finanțare, necesar pentru asigurarea independenței financiare a sistemului judiciar; Legea de rectificarea a bugetului de stat pentru anul 2008 nu a prevăzut majorarea cheltuielilor pentru justiție¹²⁹; Din lipsă de mijloace financiare, CSJ nu participă la activitatea unor organizații internaționale ale judecătorilor (Asociația Curților Supreme Francofone ș.a.);
- În cadrul sistemului judiciar se atestă anumite probleme de cadre, din cauza politicii promovate de conducerea unor organelor de drept au demisionat mai mulți specialiști experimentați¹³⁰;
- Întârzie unele măsuri de implementare a Strategiei de consolidare a sistemului judecătoresc¹³¹: elaborarea buletinelor jurisprudenței CEDO; - asigurarea accesului la jurisprudența CSJ; - implementarea Concepției sistemului informațional judiciar pentru anii 2007-2008.

Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare

Evoluții:

- Sînt publicate și au intrat în vigoare: Legea cu privire la probațiune; Legea cu privire la arbitraj și Legea cu privire la arbitrajul comercial;
- Este înființată Asociația Mediatorilor, care va avea sarcina de susținere a medierii și de protecție a mediatorilor din RM¹³²; Consiliul de Mediere a aprobat o serie de documente: Regulamentul cu privire la atestarea mediatorului; Regulamentul cu privire la înregistrarea birourilor de mediere; Codul Deontologic al Mediatorului;
- S-a constituit și a demarat activitatea Consiliului național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat¹³³;
- Se desfășoară manifestații publice privind reforma politicii penale¹³⁴;
- Centrele de justiție comunitară sînt instruite în cadrul unor traininguri specializate, se desfășoară campanii de informare și sensibilizare în tematica infracționalității juvenile¹³⁵;
- Sînt lansate proiecte în sfera combaterii delincvenței și reformei sistemului de justiție juvenilă¹³⁶;
- Este semnat un Acord de colaborare pentru implementarea instituției medierii în cauzele penale (PG și IRP);
- Se atestă o anumită reducere a numărului de deținuți din instituțiile penitenciare¹³⁷;
- Angajații instituțiilor penitenciare își perfecționează cunoștințele și aptitudinile¹³⁸;
- Departamentul Instituțiilor Penitenciare colaborează cu organizații neguvernamentale naționale și internaționale (UNICEF Moldova, NORLAM, CE, OSCE, Asociația Internațională pentru Prevenirea Torturii și Centrul pentru Drepturile Omului în Republica Moldova), se desfășoară seminare și alte manifestații comune;
- Este modificată legislația cu privire la pensionare și peste 200 de condamnați vor beneficia de pensii pentru invaliditate și limită de vîrstă¹³⁹;
- Politica umanizării și decriminalizării legislației penale este implementată prin perfecționarea legislației, pachetul de legi urmează a fi prezentat Parlamentului în toamna 2008.

Deficiențe și probleme:

- Noua legislație privind măsurile alternative de examinare a cauzelor (mediere, probațiune, arbitraj, asistență juridică garantată de stat) se implementează cu anumite deficiențe și târăgănări: deși adoptate la începutul anului, noile legi cu privire la arbitraj, arbitrajul comercial și legea cu privire la probațiune au fost publicate abia la finele lunii mai și în luna iunie, iar implementarea acestora este târăgănată de termenul prelungit al intrării în vigoare și necesitatea asigurării concordanței legislației și adoptarea unor acte normative de către Guvern;

¹²⁷ Anexa 1 la Legea nr. 514/06.07.95 privind organizarea judecătorească.

¹²⁸ Informații despre statele de funcții ale Curții de Apel Chișinău: aprobate și necesare, <http://ca.justice.md>.

¹²⁹ Legea nr.149/03.07.2009.

¹³⁰ Interviu avocatului V.Nagacevschi (publicația „Analytique”, 21.06.2008).

¹³¹ HP nr. 174/19.07.2007.

¹³² Conferința de constituire a avut loc la 08.05.2008.

¹³³ La ședința din 09.04.2008 a fost aleasă conducerea Consiliului.

¹³⁴ La 08.04.2008 a avut loc Conferință internațională cu tema "Politica penală în Republica Moldova în tranziție către standardele europene".

¹³⁵ Activitatea Institutului de Reforme Penale (IRP).

¹³⁶ Proiectul "Reforma sistemului de justiție juvenilă din Republica Moldova" (Ambasada Suediei și Reprezentanța UNICEF în Moldova); proiectul IRP de instruire a elevilor în vederea combaterii delincvenței juvenile.

¹³⁷ La 01.04.2008, erau deținuți 7724 persoane condamnate și prevenți, față de 8400, la 01.04.2007.

¹³⁸ Seminar de instruire „Principiile de bază ale managementului și conducerii”, pentru șefii instituțiilor penitenciare și conducătorii subdiviziunilor Departamentului Instituțiilor Penitenciare, 23-25 iunie 2008.

¹³⁹ Legea N.67-XVI din 27.03.2008.

- Codul de procedură penală necesită perfecționare și simplificare, pentru a elibera resurse materiale și umane implicate în soluționarea unor cauze minore¹⁴⁰;
- Deși se atestă anumite îmbunătățiri, problemele principale din instituțiile penitenciare rămân aceleași: - insuficiență de mijloace financiare; - suprapopularea; - condiții dezagreabile (sanitaro-igienice, iluminarea proastă și lipsa ventilației) și chiar periculoase pentru viață; - necesitatea instruirii personalului, crearea condițiilor de schimbare a atitudinii față de deținuți¹⁴¹;
- Numărul de deținuți în Moldova este considerabil peste media europeană, instituțiile penitenciare nu sînt concentrate, ceea ce creează dificultăți la administrare și întreținere, se atestă infracțiuni comise în penitenciare, inclusiv de către angajații acestor instituții¹⁴²;
- Conform unor date, peste 60 la sută din foștii deținuți revin în penitenciare, deoarece nu se pot reintegra în societate și comit noi infracțiuni¹⁴³;
- Unele măsuri implementate de autorități au ca rezultat abuzuri și irosirea neadecvată a mijloacelor financiare: persoane condamnate la amendă sau muncă neremunerată nu execută pedeapsa, aceasta se schimbă în privațiune de libertate pe termen scurt (pînă la o lună), iar la eliberare, respectivele persoane primesc indemnizații conform HG nr.1353/2005, în mărime de 1500 lei¹⁴⁴.

¹⁴⁰ Opiniile experților europeni și dezbaterile în cadrul Conferinței "Politica penală a RM în tranziție către standardele europene", 08.04.2008.

¹⁴¹ Raportul CpDOM 2007, dezbaterile parlamentare și HP nr. 132-XVI din 12.06.2008; Raportul Departamentului de Stat al SUA privind drepturile omului 2008; Conferința de presă a membrilor Consiliului Consultativ de pe lângă CpDOM, Agenția Infotag, 26.06.2008.

¹⁴² Interviuul șefului secției procuraturii generale pentru supravegherea executării pedepselor, publicația „Nezavisimaia Moldova”, 18.03.2008.

¹⁴³ Datele Centrului de justiție comunitară, publicația „Jurnal de Chișinău”, 10.03.2008.

¹⁴⁴ A se vedea în acest sens și comentariul „Situția persoanelor deținute la care munca neremunerată sau amenda au fost înlocuite cu privațiune”, www.irp.md.

5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE

Reducerea sărăciei

Evoluții:

- În luna iunie 2008 Guvernul Republicii Moldova a semnat cu Banca Mondială trei acorduri de finanțare între Guvernul Republicii Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în sumă de 30 mil. USD, bani care vor fi utilizați inclusiv pentru acțiunile de reducere a sărăciei și implementarea proiectului național de alimentare cu apă și salubritate.
- Au fost indexate și alocațiile sociale de stat cu excepția alocației pentru îngrijire cu 12.3%.
- Minimul de existență s-a majorat în termeni nominali cu 15% în trimestrul întâi al anului în comparație cu anul precedent.
- A fost majorată indemnizația unică la nașterea copilului, iar Parlamentul a votat în 2 lecturi și creșterea indemnizațiilor lunare pentru creșterea copiilor până la trei ani. Pentru aceasta în anul curent sînt necesare mijloace de circa 6 mil. lei, iar din 2009 se prevede încă o majorare a acesteia.

Deficiențe și probleme:

- Inflația înaltă la început de an, datorată creșterii prețurilor la resursele energetice importate, inflației globale la produsele alimentare și secetei din vara anului 2007, a afectat puternic populația țării, și mai ales pe cei din quintilele inferioare de venituri.
- Creșterea salariilor a fost mai lentă. Acestea s-au majorat în primul trimestru doar cu 10.8% față de anul 2007.
- În rezultatul indexării pensiilor¹⁴⁵ din aprilie 2008 cu 17%, pensia medie lunară s-a majorat până la 663.56 lei, ceea ce este încă la nivelul de 50% față de minimul de existență.
- Indexarea alocațiilor sociale de stat, a pensiilor și creșterea indemnizațiilor pentru creșterea copiilor vor avea un impact negativ asupra bugetului.

Consolidarea creșterii economice

Evoluții:

- Contribuția creșterii valorii adăugate a fost mai mare decît contribuția impozitelor nete pe produs și import. Deși o creștere semnificativă a valorii adăugate brute a mai fost observată pe parcurs, o creștere atît de mică (0.9%) a impozitelor este uimitoare ce se datorează creșterii puțin mai lente a importurilor comparativ cu alte perioade și a aprecierii leului moldovenesc.
- creșterea PIB-ului tinde să fie alimentată mai mult de investiții decît de consum.
- Industria își revine cu ritmuri rapide de creștere după declinul din ultimii ani. Astfel volumul producției industriale a crescut cu 4.6% în primul semestru al anului 2008 față de aceeași perioadă a anului precedent, o atribuție importantă avînd-o fabricarea vinului și a băuturilor alcoolice distilate.

Deficiențe și probleme:

- În primul trimestru al anului PIB-ul a crescut cu 4.3%, ceea ce reprezintă cea mai mică creștere din primul trimestru pe parcursul ultimilor opt ani. Deși aceasta presupune anumite îngrijorări, totuși nu s-a observat o corelație între creșterea PIB-ului în primul trimestru și creșterea anuală a PIB-ului pînă acum.

Stabilitate macroeconomică și financiară

Evoluții:

- În luna iunie a fost înregistrată deflație, însă aceasta se datorează mai mult condițiilor climatice favorabile și reducerii prețurilor la fructe și legume.

¹⁴⁵ HG nr.316 din 17.03.2008 cu privire la indexarea prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat.

- Banca Națională se arată destul de categorică în atingerea obiectivului său principal de menținere a stabilității prețurilor și în acest an a intervenit prin acțiuni importante de două ori. Rata dobânzii de bază la acțiunile REPO a fost majorată o dată în luna martie cu 1 p.p. și în luna mai cu 1.5 p.p. Astfel, rata de bază a atins nivelul de 18.5% fiind una din cele mai înalte din regiune. Deși aceasta este capabilă să diminueze ritmul de creștere a creditelor acordate, totuși, din cauza insuficienței dezvoltării canalelor de transmitere a politicii monetare, aceasta nu produce aceleași efecte ca în alte țări dezvoltate. Ca urmare BNM a mai recurs și la majorarea graduală a normei rezervelor obligatorii pentru mijloacele atrase de băncile comerciale pînă la 22%. Norma rezervelor obligatorii este un instrument mai rar utilizat de către banca centrală și arată atât îngrijorarea autorităților de ritmul înalt al inflației cît și poziția fermă a Băncii privind atingerea obiectivului său principal. Aceasta s-a manifestat și prin reducerea cumpărării de valută de către BNM în prima jumătate a anului 2008 față de anul precedent, ceea ce a susținut aprecierea leului moldovenesc față de USD și față de EURO.

Deficiențe și probleme:

- Prețurile, numai în primele 5 luni ale anului, au crescut cu 7.4%, ceea ce deja a exclus posibilitatea menținerii inflației anuale în 2008 în limitele unei singure cifre după cum este prevăzut în Memorandumul cu FMI de politici economice și financiare.
- Acțiunile Băncii Naționale de menținere a inflației au avut ca efect creșterea ratelor dobânzii la depozitele atrase și creditelor acordate de bănci, iar volumul creditelor de consum acordate este în scădere din aprilie.

Transparența și durabilitatea fiscală

Evoluții:

- Veniturile la buget au fost peste cele planificate, iar cheltuielile sub nivelul planificat.
- În luna martie Ministerul Finanțelor a adoptat regulamentul privind modul de elaborare, monitorizare și raportare a bugetelor pe programe¹⁴⁶, aplicarea eficientă a căruia va contribui pozitiv la gestionarea resurselor bugetare.
- Inflația înaltă de la început de an a alarmat și Ministerul Finanțelor, care își revizuieste prioritățile și pledează pentru un deficit bugetar nul. Astfel, primele modificări la bugetul de stat deja au fost rectificate la început de luna iunie, fiind alocate resurse suplimentare reparația spitalelor, grădinițelor și gazificarea localităților și micșorat deficitul bugetar.

¹⁴⁶ Ordinul Ministerului Finanțelor nr.19 din 16.02.2008, publicat în Monitorul Oficial nr. 45-46 din 04.03.2008

6. DEZVOLTARE ȘI REFORME SOCIALE

Dialogul social în ocuparea forței de muncă

Evoluții:

- Evoluții semnificative nu au fost observate.

Deficiențe și probleme:

- La moment nu este stabilit un mecanism clar pentru dialogul social în domeniul subiectelor de protecție a muncii, sănătății și securității ocupaționale, deși legislația prevede stabilirea mecanismelor pentru dialogul social la nivel național, de sector și de întreprindere. Acest mecanism ar trebui să faciliteze dialogul cu partenerii sociali și societatea civilă în vederea evaluării situației curente în domeniu și a identificării provocărilor cheie, precum și a răspunsurilor la acestea.
- Ținând cont de obiectivul stipulat în PAUERM privind corespunderea la standardele UE în acest domeniu, nu au fost observate stipulări exprese în legislația în vigoare aferente prevederilor din Directiva Europeană 2002/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 2002, și anume: Articolul 4. *Modalități de informare și consultare*, paragraful (2), conform căruia angajatorul este obligat să informeze și să consulte angajații privind: (a) evoluția recentă și evoluția probabilă a activităților și situației economice a întreprinderii sau unității; (b) situația, structura și evoluția probabilă a ocupării forței de muncă în cadrul întreprinderii sau unității, precum și cu privire la eventualele măsuri de anticipare avute în vedere, în special atunci când există o amenințare la adresa locurilor de muncă¹⁴⁷.

Sănătate și siguranță la locul de muncă

Evoluții:

- Evoluții semnificative nu au fost observate.

Deficiențe și probleme:

- Deși a fost supus unor discuții publice în trimestrul III al anului 2007, pînă în prezent proiectul Legii cu privire la securitatea și sănătatea la locul de muncă nu a fost aprobat de Parlament. Proiectul de lege a fost abia aprobat în cadrul ședinței de Guvern. Concomitent, conform Bazei de date a legislației naționale armonizate, acest proiect de lege corespunde doar parțial aquis-ului comunitar.

Protecția și integrarea socială

Evoluții:

- Guvernul a continuat să mărească alocațiile sociale așa ca pensiile și a introdus standarde minime pentru protecția, educația și socializarea copiilor din instituțiile de tip rezidențial.
- La 7 martie 2008 Parlamentul a adoptat Legea pentru completarea articolului 7 din Legea privind protecția socială a cetățenilor care au avut de suferit de pe urma catastrofei de la Cernobîl. Completarea de bază se referă la dreptul participanților la lichidarea consecințelor catastrofei de la Cernobîl la o compensație bănească lunară, în condițiile stabilite de Guvern, pentru procurarea produselor alimentare ce contribuie la eliminarea din organism a radionuclizilor.
- La 17 martie 2008 Guvernul a emis Hotărîrea privind indexarea prestațiilor de asigurări sociale și a unor prestații sociale de stat. Prin hotărîrea respectivă a fost stabilit coeficientul indexării prestațiilor în anul 2008 în mărime de 17%, reieșind din creșterea anuală a indicelui prețurilor de consum de 12,3% și creșterea anuală a salariului mediu pe țară în anul precedent de 21,7%. De la 1 aprilie 2008 cuantumul pensiei minime indexate constituie: 422,96 lei – mărimea pensiei pentru limita de vîrstă pentru lucrătorii din agricultură; 475,09 lei – mărimea pensiei pentru limita de vîrstă a celorlalți beneficiari de pensii; 337,98 lei – mărimea pensiei de invaliditate de gradul I; 326,38 lei – mărimea pensiei de invaliditate de gradul II; 229,82 lei – mărimea pensiei de invaliditate de gradul III.

¹⁴⁷ Directiva Europeană 2002/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 2002 stabilește cadrul general de informare și consultare a lucrătorilor din Comunitatea Europeană, inclusiv modalitățile de informare și consultare pe care trebuie să le respecte orice angajator, precum și domeniile pe care trebuie să le acopere informarea și consultarea angajaților.

- modificare importantă în domeniul pensiilor de asigurări sociale de stat a fost adoptată de Parlament la 27 martie 2008 prin care se prevede acordarea dreptului la pensie persoanelor condamnate, plafonarea pensiei prin limitarea contribuțiilor și obligarea cetățenilor străini și apatrizilor să achite contribuțiile de asigurări sociale de stat.
- Pe 13 iunie 2008, Parlamentul a adoptat Legea cu privire la ajutorul social, care reglementează cadrul legal privind acordarea ajutorului social familiilor și păturilor defavorizate. Conform legii, urmează să beneficieze de ajutor social familiile defavorizate în cazul în care toți membrii adulți corespund uneia dintre situațiile: – au atins vârsta de pensionare; – sînt persoane cu dezabilități; – sînt șomeri înregistrați; îngrijesc un copil mai mic de 6 ani; – îngrijesc o persoană cu dezabilități. Cuantumul ajutorului social se stabilește ca diferența dintre venitul lunar minim garantat al familiei și venitul global al acesteia (veniturile obținute sub formă bănească și naturală din munca retribuită, din toate tipurile de activitate antreprenorială, prestații de asigurări și asistență socială, venituri de la folosirea terenurilor agricole și loturilor de pământ, precum și alte tipuri de venit, inclusiv de la proprietate, bunurile mobile și imobile pe care le are în proprietate familia). Însă, conform prevederilor noile norme vor intra în vigoare în trei etape pentru diferite categorii de beneficiari, prima începînd abia de la 1 octombrie 2008.
- În perioada analizată a fost elaborat proiectul Strategiei privind incluziunea socială a persoanelor cu dezabilități care prevede armonizarea sistemului de protecție socială a persoanelor cu dezabilități în vederea asigurării incluziunii sociale și respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale acestora. Președintele Consiliului Guvernamental pentru problemele persoanelor cu dezabilități, viceprim-ministrul Victor Stepaniuc, a menționat că acest document este binevenit, însă urmează a fi perfecționat. În acest sens, DI Stepaniuc a specificat că trebuie să fie stabilită perioada de implementare a strategiei și coordonate unele prevederi ale documentului cu Programul Național de reabilitare și integrare socială a persoanelor cu dezabilități, pentru anii 2007-2009. A fost stabilit ca toate propunerile să fie prezentate pînă pe data de 1 iulie a anului curent, pentru a fi propusă spre avizare ministerelor de resort. În Republica Moldova numărul persoanelor cu dezabilități este în continuă creștere, numărînd peste de 170 mii de oameni (cu 28 mii mai mulți decît în anul 2007). Reprezentanții Asociațiilor invalizilor din Republica Moldova au solicitat să fie incluse pe ordinea de zi a următoarelor ședințe ale Consiliului subiectele privind depășirea impedimentelor de integrare socială a invalizilor și posibilitățile de angajare a acestor oameni în cîmpul muncii.

Deficiențe și probleme:

- Ținînd cont de oscilațiile prețurilor în special la produsele alimentare și servicii, precum și de coșul minim de consum ce constituia în medie 1315 lei pentru trimestrul I al anului curent, conform datelor Biroului Național de Statistică, noua indexare a pensiei minime nu acoperă nici 40% din minimumul de existență.
- La data de 17 iunie 2008, aproximativ 100 de pensionari din Chișinău au protestat, în fața Guvernului cerînd reducerea prețurilor și majorarea pensiilor. Pensionarii s-au plîns că nu mai pot supraviețui cu banii pe care îi primesc în prezent. Mulți dintre pensionari sînt nevoiți să continue să lucreze, deseori ca vînzători sau paznici, pentru a supraviețui. Potrivit datelor oficiale, pensia medie în Republica Moldova este de 550 de lei, în timp ce minimumul de existență este de două ori mai mare. Considerînd creșterea considerabilă a prețurilor din ultima perioadă, supraviețuirea pensionarilor și a păturilor social vulnerabile este foarte problematică și dificilă la momentul actual, iar situația prețurilor e volatilă și se poate modifica mai curînd spre noi scumpiri pînă la 1 octombrie 2008 cînd urmează să intre în vigoare abia prima etapă pentru achitarea ajutoarelor sociale.
- Pînă la etapa respectivă, deși legea prevedea asigurarea participanților la lichidarea consecințelor catastrofei de la Cernobîl cu produse alimentare ce contribuie la eliminarea din organism a radionuclizilor, încă de la 30 ianuarie 1992, cînd a fost adoptată, acest lucru practic nu era realizat, motivele de bază invocate fiind faptul că statul nu deținea control asupra unităților comerciale care ar fi trebuit să asigure cetățenii respectivi cu produse. Conform normativelor în domeniu, prețurile pe piață ale produselor alimentare respective pentru o persoană se estimează actual în jurul la 850 lei lunar, pentru implementarea prevederilor legii fiind necesare mijloace financiare suplimentare de la bugetul de stat în sumă de 2,3 mil. lei lunar (peste 28 mil. lei anual).

Sănătatea publică

Evoluții:

- La 6 martie 2008 Parlamentul a adoptat Legea privind transplantul de organe, țesuturi și celule umane, scopul de bază al căreia este de a majora numărul și de a extinde spectrul intervențiilor de implantare a inimii, ficatului, pancreasului, celulelor, măduvei străine. O prevedere importantă a acestei legi este că în

Moldova urmează a fi creată o structură nouă și anume, Agenția pentru transplantarea organelor, țesuturilor și celulelor care va fi în subordinea Ministerului Sănătății al RM și va avea ca funcție de bază să coordoneze la nivel național toate aspectele ce vizează practica transplantării. Specialiștii vor autoriza efectuarea operațiilor, vor determina condițiile de obținere a materialului de la donatori.

- La 15 mai 2008, Parlamentul a adoptat în primă lectură o nouă Lege cu privire la securitatea hemotransfuzională care a fost elaborată în scopul ajustării bazei normative în domeniul hemotransfuzional Directivelor Consiliului și Parlamentului European 20G2/98/CE din 27 ianuarie 2003, 2005/61 /CE și 2005/62/CE din 30 septembrie 2005 care pun în aplicare Directiva 2002/98/CE, cât și pentru perfecționarea tehnologiilor medicale în acest domeniu. E necesar de menționat că Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei a oferit fonduri pentru finanțarea implementării Programului național „Securitatea transfuzională și autoasigurarea țării cu preparate sanguine pentru anii 2007-2011”. Suma totală alocată se estimează la 6 milioane euro, din care circa 98 la sută sînt destinați procurării echipamentului medical și materialelor consumabile.
- La 30 mai 2008, a fost semnat Memorandumul de înțelegere cu privire la viitorul Rețelei de Sănătate în cadrul Procesului de Cooperare regională al Europei de Sud-Est. Colaborarea în cadrul rețelei oferă statelor asistență tehnică și consultări în serviciul medical de urgență și cel de transfuzie a sîngelui, controlul asupra răspîndirii bolilor transmisibile, controlul securității alimentelor și al tutunului, elaborarea unor noi politici în domeniul sănătății psihice.
- Moldova deține președinția în cadrul Rețelei de Sănătate din Europa de Sud-Est, timp de șase luni, în perioada ianuarie - iunie 2008. În cadrul acestei rețele, R. Moldova realizează un proiect de sănătate mintală, care presupune deinstituționalizarea persoanelor cu handicap psihic.

7. COMERȚUL INTERNAȚIONAL

Relații Comerciale (Regimul comercial cu UE)

Evoluții:

- Noul cadru comercial (Preferințele Comerciale Autonome) a fost oficializat de Comisia Europeană și a intrat în vigoare din 14 martie 2008. În acest context, Guvernul a adoptat un regulament ce vizează administrarea cotelor tarifare la exportul mărfurilor în UE. Acest regulament prevede modul de eliberare a autorizațiilor pentru exportul producției în UE. Cel mai mult preferințele sînt solicitate de întreprinderile ce produc și exportă vinuri și zahăr. Astfel, din momentul acordării PCA, 14 martie 2008, pînă la sfîrșitul lunii iunie 2008 au fost epuizate 40% din cota exporturilor de vin și 52% din cota exporturilor de zahăr.

Deficiențe și probleme:

- Re-instituirea interdicției pentru exportul mierii de albine pe piața comunitară de către apicultorii moldoveni. Această decizie a fost luată în urma vizitei experților de la DG SANCO care au constatat prezența urmelor de elemente interzise în unele mostre de miere produsă în Republica Moldova. Această decizie vine după ce doar un an în urmă producătorii de miere de albine a primit accesul preferențial pe piața UE.

Promovarea și dezvoltarea exporturilor

Evoluții:

- Exporturile către UE au crescut cu 26,1%, deținînd 51,3% din ponderea totală a exporturilor. În comparație cu aceeași perioadă ponderea exporturilor pe piața comunitară a rămas practic aceeași, majorîndu-se ușor cu doar 0,3%. Totodată, sporirea exporturilor pe piața CSI cu 35,9%, alimentată și de demontarea de către Federația Rusă a embargoului vinicol, a rezultat în majorarea ponderii exporturilor pe această piață de la 37,2% pînă la 40,3%. La nivel de țări, destinațiile principale ale exporturilor sînt România și Rusia, deținînd cîte 20,3% și 20,1%, respectiv. Ținînd cont de legătură strînsă între destinația și asortimentul mărfurilor exportate, adică în UE exportăm mai mult textile, iar în CSI mai mult produse alimentare și băuturi alcoolice, s-a modificat și ponderea diferitor produse în componența exporturilor moldovenești. Astfel, categoria „produse alimentare, băuturi și tutun” a revenit pe primul loc, depășind categoria „materiale textile și articole din aceste”. În același timp, menționăm că ambele categorii de produse dețin în jur de 42% din totalul exporturilor moldovenești. Situația este foarte ilustrativă în cazul exporturilor vinicole¹⁴⁸.
- Exporturile băuturilor alcoolice au crescut extraordinar de dinamic: de 2,1 ori față de perioadă similară a anului precedent. La fel și exportul vinurilor îmbuteliate a crescut de 2 ori în expresia valorică, și cu 82% ca volum. În același timp, exportul vinului în vrac a crescut aproximativ de 2 ori atît ca volum și valoare (+216%). Creșterea exporturilor vinicole este mult mai robustă în direcția estică. Astfel, livrarea băuturilor alcoolice pe piața CSI a crescut în această perioadă de 2,3 ori, iar pe piața comunitară cu 40%. Și aceasta nu doar din contul deschiderii pieței rusești. Doar Ucraina consumă mai mult vin moldovenesc îmbuteliat decît UE: 564 mii dal. vs. 454,9 dal., sau în expresia valorică 8546,1 mii USD vs. 8370,6 mii USD. În același timp, cu toate că importanța direcției estice va fi predominantă pentru vinificatorii moldoveni în timpul apropiat, totuși progresul făcut în avansarea pe piața europeană nu trebuie subestimat. Importanța acestei piețe se va menține și în perspectiva medie și lungă

Deficiențe și probleme:

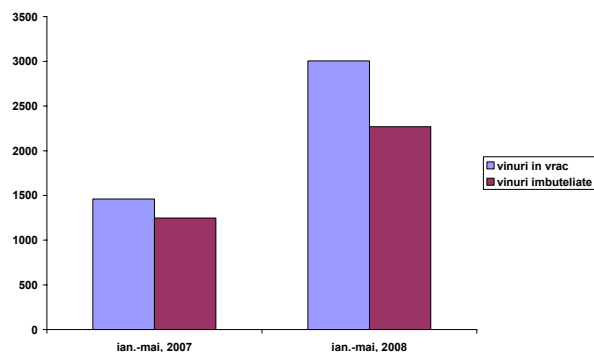
- În primele cinci luni ale anului 2008 evoluțiile din comerțul internațional au fost modelate în mare parte de trendurile prea bine cunoscute: o creștere mult mai rapidă a importurilor care a rezultat în zborul neclintit al deficitului comercial¹⁴⁹. Astfel, în timp ce exporturile au crescut cu 25,5% față de aceeași perioadă a 2008, importurile s-au înălțat cu 43,4% procente. Ca urmare, deficitul comercial a ajuns la un nivel „spectaculos” de 1,25 mln. de USD, cu alte cuvinte a demonstrat o creștere de 53,8% față de perioada similară a 2007. „Vinovatul” principal al unei asemenea expansiuni a importurilor reprezintă izvorul nesecat al remitenților de la emigranții moldoveni care continuă să alimenteze consumul privat.
- Relativa scumpire a vinului moldovenesc relevă, mai degrabă, devalorizarea dolarului decît mutarea vinului moldovenesc, la nivel agregat, într-un segment mai scump. Totodată, aceasta indică și asupra gradului înalt de probleme cu care se ciocnesc exportatorii moldoveni în procesul de realizare a producției alcoolice locale pe piețele externe în segmente mai costisitoare de vinuri, cum sînt cele

¹⁴⁸ Toate datele statistice privind exporturile băuturilor alcoolice au fost preluate de pe www.vinmoldova.md.

¹⁴⁹ Datele statistice.

îmbuteliate. Imaginea va fi completă, dacă precizăm că practic toate volumele de vinuri în vrac sînt exportate în CSI, în spațiul UE doar România importă cantități nesemnificative de acest produs¹⁵⁰.

Grafic 1. Dinamica exportului de vinuri îmbuteliate și în vrac, ianuarie-mai, 2007-2008.

Sursa: Agenția de Stat Moldova Vin.

Vama

Evoluții:

- Prin Legea nr. 102-XVI au fost introduse modificările legislative necesare implementării principiului „ghișeului unic” la vama. Conform acestor modificări, Serviciul Vamal urmează să preia competențele Serviciului de Stat de Carantină Fitosanitară, Inspectoratului Ecologic de Stat și Agenției Moldovei Trafic Auto Internațional (AMTAI) în punctele de trecere a frontierei.
- Din 29 aprilie 2008 Serviciul Vamal a preluat atribuțiile Întreprinderii de Stat „Agenția Moldovei Trafic Auto Internațional” și atribuțiile Inspectoratului Ecologic în ceea ce privește perceperea unor plăți pentru poluarea mediului. În acest sens au fost aprobate actele normative interne, semnat acordul de colaborare între Ministerul Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor și Serviciul Vamal, elaborat programul informațional de automatizare a controlului transportului internațional auto și perceperea plăților respective, „UNIPASS” (evidență automatizată a traficului internațional auto)¹⁵¹.

Standarde sanitare și fitosanitare

Evoluții:

- Finalmente a fost promulgată legea privind activitatea sanitar-veterinară nr.221-XVI, adoptată încă în 19 octombrie 2007. Această strategie stabilește principalele norme și cerințe sanitar-veterinare în Republica Moldova, drepturile și obligațiile statului, ale persoanelor fizice și juridice în procesul producerii, prelucrării, depozitării, transportului și comercializării animalelor vii și a produselor de origine animală. Legea urmărește asigurarea sănătății animalelor, prevenirea transmiterii de boli de la animale la om, realizarea consumului uman, salubritatea și calitatea furajelor, testarea și autorizarea produselor medicinale de uz veterinar și a substanțelor utilizate în activitățile de diagnostic veterinar, protecția teritoriului țării față de bolile infecțioase prin organizarea activității sanitar-veterinare. În plan instituțional, Legea prevede crearea unui sistem unic de servicii sanitar-veterinare de stat. Rolul de bază îi revine Agenției Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Produselor de Origine Animalieră, subordonată Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare. În sistemul unic va mai intra Centrul Republican Diagnostic Veterinar și serviciile veterinare din cadrul Ministerului Apărării, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Justiției, Serviciului Grăniceri și altor instituții de stat relevante. Menționăm că, domeniul sanitar și fitosanitar a fost unul dintre cei cu restanțe cele mai importante în implementarea Planului de Acțiuni.
- A fost inaugurat Laboratorul de Testare a Produselor Alimentare de Origine Animalieră (LTPAOA), construit cu suportul Comisiei Europene prin intermediul Programului de Securitate Alimentară.
- Adoptarea normei sanitare privind protecția găinilor ouătoare în conformitate cu Directiva CE nr.1999/74 din 19 iulie 1999. Implementarea acestei norme trebuie să faciliteze procesul de accesare la piața UE (inclusiv și sub Preferințe Comerciale Autonome) pentru aceste produse.

¹⁵⁰ Vezi și Realitatea Economică nr.4, Expert-Grup, mai 2008.

¹⁵¹ Vezi și nota informativă a Serviciului Vamal din 02.07.2008.

8. CLIMATUL DE AFACERI

Climatul de afaceri rămîne o problemă pentru Moldova

Analiza discursurilor oficiale și rapoartelor de evaluare europene denotă faptul că reforma climatului de afaceri este privită de UE ca una din restanțele majore pe care le are Moldova după cei 3 ani de implementare a Planului de Acțiuni¹⁵². Unii oficiali moldoveni încearcă să conteste aceste afirmații. Într-adevăr, este sau nu climatul de afaceri o problemă pentru Moldova? Și este sau nu climatul de afaceri mai rău decît în alte țări din regiune?

Evident, măsurarea calității climatului de afaceri este în mare măsură un exercițiu subiectiv. Dar nu măsurarea climatului de afaceri trebuie să dea dureri de cap guvernului, ci faptul că majoritatea observatorilor locali și străini au păreri nu tocmai bune despre acest climat. Evaluările „diplomatice” ale climatului de afaceri moldovenesc conțin asemenea calificări precum „procedurile birocratice nu sînt întotdeauna transparente”, „deciziile arbitrare ale funcționarilor publici creează oportunități pentru corupție”, „reglementarea comerțului extern, licențierii și creditului rămîn o problemă”. Evident, compararea internațională a climatelor de afaceri este poate și mai subiectivă decît măsurarea, dar nu aceasta este important, ci faptul că anume asemenea exerciții subiective în majoritatea raitingurilor internaționale au drept rezultat plasarea Moldovei pe poziții nefavorabile (tab.1).

Tabulul 1. Situația Republicii Moldova în raitingurile internaționale ale climatului de afaceri

Anul evaluării	2005	2006	2007	2008
World Bank Ease of Doing Business Index				
Comentarii		Locul, din 155 țări	Locul, din 175 țări	Locul, din 178 țări
Moldova		84	103	92
Ucraina		121	128	139
Romania		78	49	48
Georgia		100	37	18
Macedonia		81	92	75
Albania		116	120	136
Heritage Foundation Economic Freedom Index				
Comentarii	La scară global: 90 cel mai bun, 3 – cel mai rău			
Moldova	57,8	58,3	59,2	58,4
Ucraina	56,1	54,6	51,6	51,1
Romania	51,9	58,2	61,2	61,5
Georgia	56,4	63,5	69,3	69,2
Macedonia	56,5	59,6	60,7	61,1
Albania	58,9	61,4	62,4	63,8
World Economic Forum Global Competitiveness Index, Institutions				
Comentarii	La scară globală: 6,16 - cel mai bun, 2,41 - cel mai rău			
Moldova				3,30
Ucraina				3,12
Romania				3,44
Georgia				3,62
Macedonia				3,34
Albania				3,14

Surse: Banca Mondială, Heritage Foundation, World Economic Forum

Chiar dacă ar putea să apară multe întrebări în legătură cu metodologia și datele utilizate de diverse raitinguri, este clar că unele dintre acestea influențează deciziile investitorilor de a plasa capitalul într-o țară sau alta, de aceea, guvernul trebuie să urmărească atent și să reacționeze la calificativele primite.

Un nou guvern – noi așteptări

După expirarea oficială a Planului în februarie 2008, perioada martie-iunie a fost deosebit de interesantă din punct de vedere a evoluțiilor climatului de afaceri. Dacă acțiunile care au fost întreprinse în aprilie-iunie ar fi fost adoptate mai devreme, probabil că aceasta ar fi îmbunătățit într-o anumită măsură și calificativul pe care l-a obținut Moldova din partea Uniunii Europene în legătură cu implementarea Planului.

O parte din aceste acțiuni au demarat încă în perioada cînd guvernul era condus de Vasile Tarlev (cum ar fi privatizarea pachetelor de acțiuni ale statului în cadrul unor licitații cu strigare). Totodată, schimbarea guvernului a generat și noi așteptări pozitive din partea comunității de afaceri moldovenești în legătură cu accelerarea reformelor menite să îmbunătățească climatul de afaceri. Cel puțin la nivel retoric, noul guvern pare să demonstreze o altă atitudine față de reglementarea afacerilor decît precedentul. Chiar și în discursul său programatic pentru funcție rostit în Parlamentul Republicii Moldova la 31 martie 2008, primul-ministru Zinaida Greceanii a menționat că „un mediu de afaceri caracterizat de stabilitatea regulilor de joc, limitarea implicării

¹⁵² US Department of State, „2008 Investment Climate Statement – Moldova”, <http://www.state.gov/e/eeb/afd/2008/100987.htm>

statului în activitatea de antreprenariat, existența unui cadru de reglementări practice și simple, care nu ar majora în mod excesiv povara administrativă și o infrastructură financiară dezvoltată, sînt aspectele fundamentale în atragerea investițiilor, crearea locurilor de muncă și impulsionearea creșterii economice”¹⁵³. În același discurs, premierul menționa că „un sistem judiciar funcțional, independent și eficient este pe măsură să influențeze pozitiv atît mediul de afaceri, volumul investițiilor, cît și dezvoltarea economică în ansamblu”.

Aceste afirmații probabil că denotă atît convingerile „tehnocratice” ale premierului care este economist de formație, cît și creșterea influenței unor reformatori tineri în interiorul Guvernului și care au putut să promoveze viziuni noi în programul de guvernare. Să sperăm că energia tinerilor reformatori va găsi și un sprijin politic plener și pe termen lung, indiferent de rezultatul alegerilor generale din 2009.

Conflictul deținătorilor de patente cu Guvernul

Pe parcursul anului 2007 absența unei politici guvernamentale clare față de problemele micilor antreprenori a fost demonstrată prin atitudinea guvernului față de deținătorii de patente. După instaurarea guvernului Greceanii s-a găsit o soluție care îi avantajează pe majoritatea deținătorilor de patente. Această victorie s-a materializat în modificările și completările la legea nr. 93 15 iulie 1998 cu privire la patenta de întreprinzător¹⁵⁴ votate de Parlament în mai 2008. Adoptînd aceste modificări, guvernarea a corectat parțial o gafă pe care a comis-o în 2006 atunci cînd a interzis practicarea unor genuri de activitate pe baza patentei de întreprinzător. Perioada de valabilitate a genului de activitate „comerțul cu amănuntul pe baza patentei de întreprinzător în piețe și alte locuri autorizate” a fost extins pînă la 1 ianuarie 2017.

Noile prevederi ale legii stipulează în mod expres lista de mărfuri industriale și alimentare pasibile de a fi realizate pe baza patentei de întreprinzător. Aceasta pare să fie oferta maximală pe care este gata să o facă guvernul, iar protestele care continuă în prezent cu participarea vînzătorilor de carne ar putea să nu aibă nici o șansă de succes. În același timp, legea conține o prevedere greu de implementat. Anume, comerțul cu amănuntul pe baza patentei este permis cu condiția că veniturile din vînzări ale titularului de patentă nu vor depăși 300 mii lei într-o perioadă de 12 luni consecutiv. În situația cînd titularii de patentă nu sînt obligați să ducă evidența contabilă, este greu de imaginat cum anume se va raporta volumul vînzărilor realizate.

Ameliorarea cadrului de licențiere a afacerilor

Procedurile anevoioase și lipsite de transparentă în licențierea afacerilor au fost întotdeauna subiect de critică din partea antreprenorilor și experților și unul din factorii principali care au tras în jos Moldova în rating-urile internaționale. În 2008-2009 situația ar putea să se schimbe dacă cîteva modificări legislative adoptate în iunie 2008 vor fi efectiv implementate. Încă în decembrie 2007 au fost adoptate o serie de modificări pozitive pentru simplificarea cadrului de licențiere a afacerilor, dar legea a fost publicată abia în iunie 2008, o parte din prevederile acesteia urmînd să intre în vigoare în septembrie 2008¹⁵⁵. În particular, au fost introduse o serie de modificări esențiale la Legea cu privire la licențierea unor genuri de activitate (titlul căruia a fost schimbat în „Legea privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător”). Astfel, o prevedere revoluționară este introducerea principiului de „aprobare tacită” prin care se consideră că licența este eliberată sau reperfectată dacă autoritatea de licențiere nu răspunde solicitantului de licență la declarația pentru eliberarea licenței, la cererea de reperfectare a licenței în termenele și în condițiile prevăzute de legislație. Legea stabilește un mod unic de desfășurare a activității de licențiere pe teritoriul Republicii Moldova și lasă conformitatea datelor declarate cu cele reale pe propria răspundere a solicitantului de licență.

Legea stabilește că politica de stat în acest domeniu este promovată de Ministerul Economiei și Comerțului, iar autoritățile de licențiere, stabilite în prezenta lege, participă la promovarea politicii statului. A fost stabilită o listă exhaustivă a autorităților de licențiere, din care au fost eliminate autoritățile publice locale de nivelul doi și municipale. Eliminarea autorităților locale din lista autorităților de licențiere va contribui la eliminarea unor plăți neoficiale. Autoritatea de licențiere, în baza declarației pentru eliberarea licenței și documentelor anexate, adoptă decizia privind eliberarea licenței sau privind respingerea declarației în cel mult 5 zile lucrătoare de la data înregistrării acesteia, în conformitate cu prevederile precedente acest termen nu trebuia să depășească 15 zile. Procedura de control în domeniul licențierii a fost modificată în favoarea titularilor de licență, înlăturînd multe elemente aleatorii și dubioase care există în prezent. Totodată, în lege este stabilit principiul de echitate (proportionalitate) dintre interesele societății și drepturile întreprinzătorilor la efectuarea controlului asupra respectării condițiilor de licențiere, precum și la suspendarea/retragerea licențelor. Totuși, nu este clar cum la modul practic va putea fi asigurată respectarea acestui principiu. Din păcate, nici numărul de genuri de activitate supuse licențierii nu a scăzut, aceasta fiind un eșec important al aripii liberale în interiorul guvernului.

Să menționăm că prin aceeași lege 281 au fost clarificate și sursele de finanțare ale activității de standardizare, eliminînd prevederile care permiteau serviciilor corespunzătoare să taxeze în mod arbitrar agenții economici

¹⁵³ A se vedea discursul candidatului la funcția de Prim-ministru al Republicii Moldova, rostit în cadrul ședinței Parlamentului din 31.03.2008.

¹⁵⁴ Modificări adoptate prin Legea nr.121-XVI din 29 mai 2008 pentru modificarea și completarea Legii cu privire la patenta de întreprinzător.

¹⁵⁵ Legea nr.281-XVI din 14 decembrie 2007.

pentru prestarea diferitor servicii. În același context, termenele pentru efectuarea expertizelor ecologice de stat au fost reduse în jumătate.

Eșecuri importante

În lista eșecurilor importante care influențează negativ climatul de afaceri din Moldova se numără tendința de creștere a influenței politice asupra agențiilor de reglementare a pieței. S-a dovedit că directorii acestora pot fi demiși printr-o simplă indicație a președintelui țării, ceea ce reduce la zero dorința respectivelor agenții de a activa politic independent.

În pofida deschiderii demonstrate de unele instituții publice, corupția rămâne unul din flagelurile care limitează manifestarea liberei inițiative economice. La 25 aprilie a fost adoptată o nouă lege cu privire la prevenirea și combaterea corupției, legea similară din 1996 fiind abrogată. Totuși între cele două acte legislative nu există diferențe calitative majore care ne-ar face să avem așteptări exagerate pentru o eficiență mai mare de combatere a corupției. Mai ales că în domeniile-cheie pot fi adoptate alte decizii care pot să complice lupta cu corupția. De exemplu, în Parlament în prezent se află un proiect de amendamente legislative care acordă autorităților vamale dreptul de a stabili valoarea mărfurilor importate. Potrivit acestora, în cazul în care lipsesc date ce ar confirma corectitudinea valorii în vamă a mărfii anunțate sau există teme de a considera că datele prezentate de declarant nu sînt veridice (sînt sub nivelul valorii lor de producere) și/sau nu sînt suficiente, autoritatea vamală este în drept să determine de sine stătător valoarea în vamă a mărfii, aplicînd una din cele 6 metode prevăzute de prezenta lege. Proiectul prevede că vameșii vor putea stabili valoarea mărfii importate inclusiv în baza prețurilor de referință stabilite de organele vamale. „Prețurile de referință” și celelalte prevederi nebuloase creează suficiente premise pentru ca inspectorii vamali să interpreteze în mod arbitrar prevederile legislative.

În final, menționăm o inițiativă care ar putea să fie salută de reprezentanții comunității de afaceri, dar care nu poate fi înțeleasă cu logica economică „normală”. În aprilie Guvernul a aprobat un proiect de completare a Codului fiscal cu un nou articol care prevede stingerea simplificată a datoriilor acumulate la bugetul de stat, la bugetele unităților administrativ-teritoriale și Fondul de asigurări obligatorii în medicină. Cabinetul propune ca radierea datoriilor față de stat să fie făcută pentru agenții selectați după „condiții și criterii speciale”. Este oare vorba de un viitor al doilea val al amnistiei fiscale? Dacă va fi pus în practică, această inițiativă nu va face decît o dată plus să confirme slăbiciunea statului moldovenesc. Or, cinica politică afirmă că statul există în primul rînd pentru a colecta impozite, nu pentru a ierta generos datoriile fiscale.

9. FRONTIERĂ, MIGRAȚIE ȘI TRAFICUL DE FIINȚE UMANE

Cooperarea dintre agențiile cu competențe în managementul frontierei

- La 11 martie 2008, la Odesa, a fost prezentat în cadrul ședinței a 9-a a Consiliului Coordonator al EUBAM, Raportul Anual al Misiunii pentru 2007, precum și activitățile în perioada lunilor ianuarie și februarie. Raportul a descris realizările atinse în cooperarea cu autoritățile partenere, în special în materie de analiză a riscurilor și schimbului de informație, precum și problemele cu care s-a confruntat Misiunea. De asemenea, au fost menționate numeroase sesiuni de instruire și echipamentul livrat în cadrul proiectului BOMOLUK 1, prima fază a căruia s-a încheiat în decembrie 2007. Au fost prezentate prioritățile pentru anul curent și principalele activități ale proiectului proaspăt demarat BOMOLUK 2 (înființarea Centrului Regional de instruire din Kotovsk, îmbunătățirea infrastructurii la frontiera moldovenească, livrarea de echipament și organizarea de vizite de studiu)¹⁵⁶;
- În cadrul celei de-a 10-a ședință a Consiliului coordonator, care a avut loc la 27 iunie 2008, a fost examinat raportul privind activitatea EUBAM pentru lunile martie-mai 2008. În special au fost prezentate rezultatele operațiunii comune de control a frontierei FOCUS 2 implementată de agențiile de profil din Moldova și Ucraina, cu sprijinul EUBAM și agențiilor europene FRONTEX, OLAF și centrul SECI. În cadrul operațiunii au fost efectuate sute de rețineri legate de activități ilegale la frontieră ca contrabanda, migrația ilegală și încălcări ale regulilor vamale. Au fost descoperite mai multe canale ale migrației ilegale și *modus operandi*. Totodată, raportul a scos în evidență problemele acute cum este flagelul corupției în ambele țări¹⁵⁷;
- Consiliul Colegial a Serviciului Vamal a discutat principalele aspecte ale cooperării cu EUBAM și a apreciat pozitiv progresele înregistrate în reorganizarea sistemului vamal și sprijinul Misiunii în efectuarea controlului și certificării originii mărfurilor în conformitate cu standardele europene și în efectuarea schimbului de informații cu Serviciului Vamal al Ucrainei¹⁵⁸;
- O delegație a Parlamentului European din cadrul sub-comisiei pentru Securitate și Apărare, a vizitat punctele vamale ale Moldovei și a discutat cu reprezentanții Serviciului Vamal despre colaborarea cu EUBAM în sensul îmbunătățirii controlului vamal și simplificării procedurilor vamale¹⁵⁹. Sub-comisia urmărește activitatea diferitor misiuni ale UE în diferite locuri și trimite delegații în acele locuri pentru a vedea cum funcționează misiunile respective;
- Ofițerii de presă a serviciilor Grăniceri și Vamale ale R. Moldova și Ucrainei au participat la o sesiune de instruire în domeniul relațiilor cu publicul, organizată de EUBAM în perioada 5-6 iunie 2008 la Odesa. În cadrul acestei sesiuni participanții au învățat cu să utilizeze tehnicile moderne de informare a publicului privind regulile de traversare a frontierei. Instruirea este o activitate care anticipează proiectului de dezvoltare a strategiei comune de comunicare ale celor patru agenții din ambele țări¹⁶⁰.

Evaluarea și monitorizarea fenomenului migrațional

- La 4 martie 2008 a avut loc inaugurarea centrului de plasament temporar pentru migrații ilegale al Biroului Migrație și Azil (Ministerul Afacerilor Interne), în cadrul proiectului „Consolidarea managementului migrației în Belarus și Moldova MIGRABEL-MIGRAMOL”, implementat de Organizația Internațională pentru Migrație în colaborare cu MAI și finanțat de Comisia Europeană și Ministerul Afacerilor Externe al Finlandei. Centrul constituie un pas important în gestionarea fluxurilor migraționale. Centrul are capacitatea de 120 de persoane¹⁶¹;
- Serviciul Grăniceri implementează, împreună cu Ministerul Dezvoltării Informaționale, noul sistem de control al pașapoartelor cu date biometrice, care permite înregistrarea rapidă a documentelor persoanelor care trec frontiera, precum și un grad sporit de securitate a acestora. Pașapoartele cu date biometrice și alte documente care conțin informații electronice au fost introduse în Moldova la 1 februarie 2008 și sînt utilizate în paralel cu cele obișnuite¹⁶²;
- Biroul Național de Statistică a publicat la 31 martie 2008 Raportul Numărul Populației Stabile în Moldova, care relevă că la 1 ianuarie 2008 peste hotarele țării se aflau peste 148 mii de cetățeni moldoveni. BNS a extras datele din registrele de stat a populației și registrele evidenței medicale. Raportul nu include

¹⁵⁶ 9th EUBAM Advisory Board Meeting, 11.03.2008, www.eubam.org.

¹⁵⁷ 10th Advisory Board Meeting, 27.06.2008,

¹⁵⁸ Consiliul Colegial al Serviciului Vamal a examinat aspectele colaborării cu Misiunea EUBAM, 14 martie, 2008

¹⁵⁹ O delegație a Parlamentului European întreprinde o vizită la Serviciul Vamal, 20 martie, 2008,

¹⁶⁰ How to inform public better?, 06.06.2008, www.eubam.org.

¹⁶¹ Condiții mai bune pentru migrații ilegale din Moldova, 03.04.2008, www.mai.md.

¹⁶² Serviciul Grăniceri pune în aplicare un nou sistem de control al pașapoartelor, 28.03.08, http://www.border.gov.md/index_m.htm.

date privind regiunea transnistreană. În realitate, numărul moldovenilor aflați peste hotare este cu mult mai mare întrucât raportul se referă la perioada sărbătorilor când mulți migranți muncitori se întorc acasă¹⁶³;

- La 27 iunie 2008 Guvernul a aprobat Planului de Acțiuni pentru consolidarea managementului migrației și al sistemului de azil din Republica Moldova pe anii 2008-2009, prin care și propune să creeze sistemul informațional integrat automatizat în domeniul migrației și azilului, să promoveze implementarea Parteneriatului pentru mobilitate și a Acordului de readmisie semnate cu Uniunea Europeană, precum și să consolideze sistemul național de azil.

Colaborarea internațională

- La 5 iunie 2008, la Luxemburg, în cadrul ședinței Consiliului pentru Justiție și Afaceri Interne, a fost semnată Declarația Comună privind Parteneriatul pentru Mobilitate UE- Republica Moldova. Declarație este un instrument pilot (semnat doar cu Republica Moldova și Capul Verde) menit să asigure o mai bună gestionare a fluxurilor migraționale și, în special, să contribuie la combaterea migrației ilegale așa încât să servească intereselor UE, țărilor partenere și ale migranților. Documentul este o declarație politică de intenții, care conține o serie de inițiative concrete, printre care îmbunătățirea beneficiilor migrației pentru dezvoltare, diminuarea efectelor negative ale migrației forței de muncă, mai ales a persoanelor înalt calificate, facilitarea migrației, întoarcerii și reintegrării migranților¹⁶⁴.
- O delegație condusă de directorul Serviciului Federal Rus pentru Migrație, Constantin Romondanovski, a vizitat Moldova în aprilie 2008, în vederea examinării posibilității de realizare a unor proiecte comune în sfera evidenței migrației, cum ar fi crearea unei baze de date comune care să contribuie la legalizarea activității migranților din ambele state și la asigurarea unei protecții sociale adecvate a acestora. În cadrul întrevederilor a fost abordată și oportunitatea încheierii de acorduri bilaterale care ar completa cadrul juridic existent¹⁶⁵.
- La 6 martie 2008 și-a anunțat încheierea lucrărilor Comisia moldo-ucraineană de demarcare a frontierei și urmează să demarceze liniile de frontieră în patru locuri disputate în decursul anilor de după destrămarea Uniunii Sovietice¹⁶⁶. Totuși, mai târziu, Miniștrii de Externe ai Ucrainei și Republicii Moldova au formulat o scrisoare comună în adresa Uniunii Europene prin care au solicitat asistență în delimitarea frontierei comune¹⁶⁷.
- La 28 mai 2008 Vice-ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene al R. Moldova, Valeriu Ostalep, a întreprins o vizită de lucru la București la invitația părții române pentru discuții cu omologul său, secretarul de stat, Răduță Matache. Potrivit serviciilor de presă a celor două ministere, oficialii au discutat perspectivele de avansare în procesul de negocieri asupra proiectului tratatului de frontieră. La 7 iunie, Ministrul Afacerilor Externe, Lazăr Comănescu, a întreprins o vizită oficială în Republica Moldova, la invitația omologului său Andrei Stratan. Semnarea Acordului privind frontiera este o condiție a Republicii Moldova pentru semnarea Acordului cu România privind micul trafic la frontieră.
- La 22-23 mai 2008, la Riga, a avut loc un atelier de lucru privind practica judiciară în domeniul migrației ilegale, la care a participat și o delegație a Republicii Moldova alcătuită din reprezentanții CSJ și ai Serviciului Grăniceri. Evenimentul și-a propus să contribuie la schimbul de experiență și la analiza comună a ultimelor evoluții în domeniu, în special privind acordurile de readmisie, cooperarea judiciară internațională, standardele minime în urmărirea organizării migrației ilegale și asigurarea drepturilor migranților iregulari¹⁶⁸.

Corelarea legislației interne cu cea europeană

- La 11 aprilie 2008 au fost modificate prevederile ce țin de cota de imigrare din Legea cu privire la Migrație. Dacă anterior cota de imigrare nu putea fi mai mare de 0,05 la sută din populația țării, pe viitor aceasta va fi stabilită anual de către Guvern, în urma consultărilor cu Ministerul Economiei și Comerțului și Ministerul Afacerilor Interne, și se va referi doar la imigranții în scop de muncă. În acest fel, se presupune că vor fi atrase investiții de capital străin și vor fi create noi locuri de muncă în Republica Moldova.

¹⁶³ Peste 148 mii de cetățeni moldoveni se află peste hotare, 01.04.2008, <http://www.presa.md>, cu referire la Basa-press.

¹⁶⁴ Declarație Comună privind Parteneriatul de Mobilitate dintre RM și UE, 6 iunie, 2008, <http://www.mai.gov.md/stirile-min-ro/207910/>

¹⁶⁵ Prim-ministrul a avut o întrevedere cu domnul Konstantin Romodanovski, directorul serviciului federal de migrație din Federația Rusă, 10.04.2008, <http://www.gov.md/>.

¹⁶⁶ Infotag, 07.03.2008.

¹⁶⁷ Moldpres, 14.04.2008

¹⁶⁸ Comunicat despre atelierul de lucru, Riga, 22-23 Mai 2008, <http://soderkopinq.org.ua/page16929.html>.

- Parlamentul examinează proiectul de lege privind migrația forței de muncă. Proiectul definește migrația de muncă drept deplasare benevolă a cetățenilor Republicii Moldova peste hotare, precum și sosirea benevolă a cetățenilor străini sau a apatrizilor pe teritoriul RM, cu scopul de a desfășura activitate provizorie de muncă. Legea va reglementa desfășurarea activității de muncă provizorie a lucrătorilor imigranți, condițiile de acordare, prelungire și revocare a dreptului la muncă și a dreptului de ședere provizorie în scop de muncă, precum și condițiile de angajare provizorie a cetățenilor RM la muncă peste hotare.
- Parlamentul a adoptat modificări în legislația Republicii Moldova în vederea asigurării implementării principiului ghișeului unic la punctele de trecere a frontierei prin concentrarea tuturor procedurilor în competența Serviciului Grăniceri și Serviciului Vamal. Această modificare își propune să faciliteze procedurile de traversare a frontierei, economisirea mijloacelor și timpului necesar pentru efectuarea operațiunilor de comerț.¹⁶⁹
- La 16 mai 2008 a fost adoptată Legea privind protecția martorilor și altor participanți la procesul penal. Legea prevede asigurarea securității participanților la procesul penal a căror viață, integritate corporală, libertate ori proprietate este amenințată ca urmare a deținerii de către aceștia a unor date pe care au acceptat să le furnizeze și care constituie probe cu privire la săvârșirea unor infracțiuni cu gravitate sporită. Documentul se înscrie în realizarea Planului de Acțiuni UE-RM, printre prioritățile de intensificare a luptei împotriva crimei organizate.
- La 1 martie 2008 Parlamentul a adoptat Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie. Documentul este primul act legislativ ce definește exhaustiv noțiunea de violență în familie și stabilește bazele juridice și organizaționale în prevenirea și combaterea acestui fenomen.
- Parlamentul examinează Proiectul legii privind statutul juridic al adopției care-și propune să dezvolte cadrul regulator în domeniu. Potrivit noilor reglementări, prioritate se va oferi adopțiilor naționale, iar adopția internațională va fi efectuată doar prin intermediul organizațiilor specializate în adopția internațională înregistrate la Ministerul Justiției.
- La 6 martie 2008 a fost adoptată Legea privind transplantul de organe, țesuturi și celule umane, prin care se constituie cadrul juridic de reglementare a transplantului tuturor organelor, țesuturilor și celulelor umane, cu excepția organelor reproductive, țesuturilor, celulelor și organelor embrionare sau fetale, singelui sau derivaților singelui. Se prevede crearea, în subordinea Ministerului Sănătății, a Agenției de Transplant, care va fi finanțată de la bugetul de stat.

Politicele facilitării regimului de vize

- La 11 aprilie 2008 a avut loc prima întrunire a Comisiei comune UE-Moldova pentru gestionarea Acordului de facilitare a vizei. În anticiparea acestei întrevederi, șeful diplomației moldovenești, Andrei Stratan, a precizat că fiecare stat membru al UE va trebui să treacă anumite proceduri interne pentru ca să se poată beneficia din plin de liberalizarea regimului de vize. Stratan a mai adăugat că țările BENELUX au convenit să permită cetățenilor moldoveni cu pașapoarte de serviciu să călătorească fără vize¹⁷⁰;
- În cadrul consultărilor consulare moldo-croate care au avut loc la Zagreb la 15 aprilie 2008, Croația a exprimat dorința de a semna cu Republica Moldova un acord de facilitare a vizelor. Alte subiecte discutate au fost posibilitatea aderării Croației la Centrul Comun de Vize și cooperarea și schimbul de experiență în domeniul migrației¹⁷¹;
- Departamentul Federal pentru Afaceri Externe al Elveției va examina posibilitatea aderării la Centrul Comun de Vize, întrucât Elveția își propune să adere la spațiul Schengen începând cu 1 noiembrie 2008¹⁷², afirmație confirmată ulterior în cadrul vizitei în Elveția a ministrului moldovean de externe Andrei Stratan¹⁷³. În cadrul aceleiași vizite, partea elvețiană a acceptat propunerea Moldovei de a examina proiectul de acord moldo-elvețian privind facilitarea vizelor pentru cetățenii moldoveni;
- Ministrul slovac de externe, Jan Kubis, a făcut și el o declarație similară cu prilejul unei vizite în Moldova¹⁷⁴;

¹⁶⁹ Buletin informativ comun, nr. 4, mai 2008, www.eubam.org.

¹⁷⁰ Prima ședință a Comitetului mixt pentru gestionarea Acordului între Republica Moldova și Comunitatea Europeană privind facilitarea eliberării vizelor, 11.04.2008, <http://www.mfa.gov.md/noutati/2479/>

¹⁷¹ Comunicatul Agenției Reporter.md, 15.04. 2008.

¹⁷² Comunicatul Agenției IPN, 05.03.2008.

¹⁷³ Comunicatul Agenției Moldpres, 6 iunie 2008.

¹⁷⁴ Comunicatele agențiilor Moldpres, Infotag, 07.04.2008.

- Ambasadorul Belgiei la București Philippe Roland a declarat în cadrul unei întrevederi cu ministrul moldovean de externe Andrei Stratan că autoritățile belgiene au finisat toate procedurile necesare pentru aderarea la Centrul Comun de Vize în vara anului curent¹⁷⁵;
- În cadrul consultărilor bilaterale moldo-olandeze vice-ministrul moldovean de externe a invitat Olanda să adere la Centrul Comun de Vize¹⁷⁶;
- Mai devreme, ex-ambasadorul Ungariei la Chișinău, Mihaly Bayer a comunicat că se poartă discuții cu Cipru, Norvegia și Luxemburg privind aderarea acestor țări la Centrul Comun de Vize¹⁷⁷, iar noul ambasador al Ungariei, Gyorgy Varga a confirmat intențiile Belgiei, Norvegiei și Slovaciei de a adera la Centru¹⁷⁸. O confirmare în acest sens servește și faptul că la Centrul Comun de Vize au loc lucrări de construcție pentru a deveni mai încăpător¹⁷⁹. Începând cu 7 aprilie, Centrul eliberează vize și pentru Suedia¹⁸⁰;
- Grecia intenționează să-și deschidă ambasada în Republica Moldova, a comunicat președintele Greciei Karolos Papoulias Ambasadorului Republicii Moldova în Grecia Ion Ursu¹⁸¹;
- Ambasadorul italian pentru Republica Moldova cu sediul la București Daniele Mancini a declarat în cadrul unei întrevederi din 29 aprilie 2008 cu Prim-ministrul moldovean că Italia va deschide o misiune diplomatică în Moldova la 1 octombrie curent¹⁸².

Traficul de ființe umane: tendințe

- Departamentul de Stat al SUA a lansat la 4 iunie 2008 Raportul privind traficul de persoane – 2008, în care a clasat Republica Moldova în categoria 3, adică printre statele care nu respectă standardele minime pentru eliminarea traficului și nu a depus eforturi substanțiale în acest sens în perioada de raportare. Printre deficiențele majore raportul menționează lipsa de progres în investigarea cazurilor de complicitate a oficialilor guvernamentali la infracțiuni de trafic, precum și insuficiența măsurilor de protecție a victimelor traficului de ființe umane. Urmare a acestei clasificări, ar putea fi limitată asistența Guvernului SUA pentru Republica Moldova, inclusiv prin Corporația Provocările Mileniului, precum și prin voturile negative ale SUA privind asistența din parte instituțiilor financiare internaționale;
- Ca răspuns la Raportul Departamentului de Stat al SUA, Guvernul Republicii Moldova pregătește un raport privind eforturile de combatere a traficului de ființe umane. Potrivit unei prime reacții a Viceprim-ministrului, Victor Stepaniuc, autorii raportului american nu ar fi fost suficient de bine informați despre situația în domeniul traficului și s-ar fi bazat mai curînd pe măsura în care fenomenul a fost reflectat în mass-media sau pe rapoartele ONG-ilor care nu întotdeauna sînt obiective sau corecte. Re-evaluarea situației în domeniul combaterii traficului se propune în speranța menținerii cooperării cu autoritățile americane și asistenței tehnice pentru Moldova¹⁸³;
- Procuratura Generală a lansat un studiu care a analizat respectarea legislației cu privire la protecția drepturilor copilului în 2007, potrivit căruia, din cauza plecării părinților peste hotare, circa 50 mii de copii din R. Moldova locuiesc doar cu un părinte, iar circa 25 mii – fără ambii părinți. S-a constatat că de cele mai multe ori acești copii nu frecventează școala, abandonează familia incompletă și devin „copii ai străzii”, fiind astfel victime ale violenței, ale abuzului și traficului de copii¹⁸⁴;
- În perioada 21-23 aprilie 2008 experții moldoveni în domeniul adopției au făcut schimb de experiență cu colegii lor din alte țări în cadrul unui seminar la această temă organizat de UNICEF și MPSFC. În cadrul seminarului mai mulți participanți au pledat pentru limitarea numărului de adopții internaționale, invocînd posibilitatea de trafic de copii și de organe¹⁸⁵;
- La 17 iunie 2008 UNICEF a prezentat în cadrul conferinței „Fenomenul violenței și traficul de ființe umane – consecințe ale inegalității de gen în societate” un raport în care s-a arătat că violența asupra copiilor este o problemă ascunsă, necunoscută și subestimată. Aceasta se întîmplă din cauza lipsei de încredere în autorități, sistemului legislativ precar, fricii copiilor de a vorbi despre actele de violență împotriva lor, precum și acceptării de către societate a metodelor violente de disciplinare a copiilor¹⁸⁶.

¹⁷⁵ Reporter.md, 25 aprilie 2008

¹⁷⁶ Infotag, 28 mai 2008

¹⁷⁷ Comunicat Moldpres, 18 martie 2008; IPN, 26-27 martie 2008

¹⁷⁸ Comunicat Moldpres, 4- 5 iunie 2008.

¹⁷⁹ IPN, 27 martie 2008; Moldpres, 5 iunie 2008.

¹⁸⁰ IPN, 26, 27 martie 2008.

¹⁸¹ Reporter.md, 23 aprilie 2008.

¹⁸² Reporter.md, 30 aprilie, 4 iunie 2008.

¹⁸³ Infotag, 6 iunie 2008.

¹⁸⁴ PG a analizat starea respectării în decursul anului 2007 a legislației cu privire la protecția drepturilor copilului, www.procuratura.md.

¹⁸⁵ IPN, 21 aprilie 2008, Azi.md, 21 aprilie 2008.

¹⁸⁶ MPSFC, Comunicat de presă din 17 iunie 2008, <http://mpsfc.gov.md/md/comunicate/2794/1/3375/>.

Prevenirea TFU și asistarea victimelor

- La 27 martie 2008 o tânără de doar 23 ani a fost condamnată pentru trafic de ființe umane la 6 ani și 7 luni privațiune de libertate¹⁸⁷;
- Curtea Supremă de Justiție a condamnat două femei acuzate de trafic de ființe umane, la 12 ani și, respectiv, 10 de închisoare¹⁸⁸. De asemenea, acestea vor trebui să achite și o amendă (400 u.c.);
- conform unor informații, cele mai multe femei deținute la penitenciarul nr. 7 din Rusca sînt condamnate pentru trafic de ființe umane¹⁸⁹;
- Curtea de Apel Chișinău a condamnat mai mulți membri ai grupării criminale conduse de Alexandru Covali (alias „Șalun”) ce acționa pe teritoriul Republicii Moldova, României, Ucrainei, dirijînd o amplă rețea de trafic de ființe umane, trafic de copii și proxenetism¹⁹⁰.
- Concomitent, Procuratura Generală a început urmărirea penală în privința unor foști angajați ai Ministerului Afacerilor Interne care au activat în cadrul subdiviziunilor specializate în combaterea traficului de ființe umane și în privința cărora există temeuri rezonabile că ar fi favorizat activitatea acestei filiere criminale. În acest context, se investighează faptele primirii foloaselor materiale necuvenite de către foștii angajați ai MAI pentru acordarea protecției grupării criminale vizate. Respectiva cauză este investigată de Procuratura Anticorupție în comun cu Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției¹⁹¹.
- La 23 mai 2008 a fost semnat un Memorandum de Înțelegere între Organizația Internațională pentru Migrație, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, MPSFC, Centrul pentru Prevenirea Traficului de Femei și La Strada. Scopul documentului este de a stabili un cadru comun de cooperare dintre autoritățile publice/organele de drept, exponenții societății civile și comunitatea internațională în prevenirea și combaterea traficului de persoane prin asistența victimelor și potențialelor victime¹⁹².
- Un cetățean al Marii Britanii a fost învinuit că ar fi întreținut relații sexuale cu minori în Moldova. Potrivit Centrului pentru Combaterea Traficului de Persoane, cetățeanul britanic închiria un apartament în sectorul Botanica din capitală, ademenea băieți cu care făcea cunoștință pe internet în locuință prin diferite metode, unde îi abuza sexual¹⁹³.

Coordonarea acțiunilor și combaterea fenomenului

- Guvernul a desemnat la 26 martie 2008 noua componență a Comitetului național pentru combaterea traficului de ființe umane condusă de viceprim-ministrul Victor Stepaniuc și care va fi responsabilă de implementarea Planului Național de Acțiuni pentru prevenirea și combaterea traficului de persoane pentru 2008-2009, aprobat în cadrul aceleiași ședințe a Guvernului. Deocamdată Comitetul își desfășoară activitatea de o manieră mai puțin transparentă, ședințele acestuia nefiind deschise și pentru actorii non-guvernamentali activi în domeniu.
- O importantă activitate de coordonare a acțiunilor actorilor în domeniul traficului de ființe umane, care a devenit tradițională în Moldova, sînt întrunirile de coordonare tehnică (TCM) ale OSCE, care au loc lunar la Chișinău și în regiuni¹⁹⁴. Este remarcabil faptul că ședințele acestui for sînt co-prezitate de Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului, ceea ce facilitează informarea sistematică reciprocă dintre actorii guvernamentali și non-guvernamentali, precum și deschide calea pentru noi cooperări.
- Republica Moldova și SUA au semnat la 22 mai 2008 al 8-lea amendament la Scrisoarea de Acord prin care a fost prelungit cadrul de asistență tehnică și materială din partea Guvernului SUA organelor de drept din Moldova, o bună parte din care va fi direcționată spre funcționarea Centrului pentru Combaterea traficului de Persoane¹⁹⁵;
- Administrația aeroportului internațional din Chișinău va elabora împreună cu Ministerul Afacerilor Interne și cu reprezentanții liniilor aeriene principii de cooperare în combaterea traficului de ființe umane¹⁹⁶;

¹⁸⁷ La 23 de ani condamnată pentru trafic de ființe umane, 2008-03-27, <http://www.procuratura.md/md/newslist/1211/1/2395/>.

¹⁸⁸ Prin decizia CSJ, A.Babcinscaia și V.Nejel au fost condamnate pentru trafic de ființe umane, <http://www.procuratura.md/md/arch/>.

¹⁸⁹ Basa-press, 27.03.2008.

¹⁹⁰ Comunicatul procuraturii despre Procesul „Șalun”, 2008-05-23, <http://www.procuratura.md/md/newslist/1211/1/2433/>.

¹⁹¹ Comunicatul PG din 20.06.2008.

¹⁹² Partnership between IOM, public authorities and NGOs strengthened in the field of combating trafficking in human beings, <http://www.iom.md/>

¹⁹³ Știri de pe www.azi.md, 17 iunie, (cu referire la Deca-press)

¹⁹⁴ Informația misiunii OSCE, <http://www.osce.org/moldova/13429.html>

¹⁹⁵ Comunicatul Ambasadei SUA în RM, 22.05.2008, <http://moldova.usembassy.gov/052208.html>.

¹⁹⁶ Aeroportul Internațional Chișinău va întreprinde un șir de măsuri pentru combaterea traficului de ființe umane, 12.03.2008, <http://info.prim.md/?a=10&nD=2008/03/12&ay=13661>, <http://www.atnet.md/annonceview.php?l=ro&id=39>, <http://www.airport.md/news-md/69/>

- În perioada 10-12 martie 2008 a avut loc conferința regională eurasiatică pe tematica combaterii exploataării copiilor, organizată de ambasada SUA la Chișinău, la inițiativa Departamentului Justiției și Departamentului de Stat al SUA. În cadrul conferinței a fost remarcat faptul că migrația în masă și sărăcia favorizează exploatarea sexuală a copiilor¹⁹⁷;
- Ofițerii de presă a mai multor organe de drept (Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Serviciul Grăniceri, Serviciul Vamal, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției) au participat la o sesiune de instruire organizată de Biroul Federal de Investigații (FBI) al Guvernului SUA în perioada 7-10 aprilie 2008 desfășurată la Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane. Participanții au învățat strategii media și tehnici de comunicare despre infracțiunea de trafic de ființe umane¹⁹⁸;
- La 14 mai 2008, la Bruxelles, a avut loc o masă rotundă găzduită de Kalman Mizsei, Reprezentantul Special al UE pentru Republica Moldova, și Marianne Mikko, Președintele Comitetului Parlamentar UE – Republica Moldova, cu subiectul "Contracarea traficului de ființe umane: cooperarea între Parlament și ONG-uri. Situația existentă pe ambele maluri ale Nistrului". Scopul acestui eveniment a fost mai curînd facilitarea apropierii celor două maluri prin intermediul forurilor legislative ale Republicii Moldova și autoproclamatei republici transnistrene¹⁹⁹;
- În colaborare cu Centrul pentru combaterea Traficului de Persoane, EUBAM a organizat la 2 iunie 2008 un atelier internațional privind traficul de ființe umane, la care au participat reprezentanți ai organelor de profil din Moldova, Ucraina, România, Ungaria și Slovacia, precum și reprezentanți ai FRONTEX, Organizației Intenționale pentru Migrație și Centrului SECI. Scopul atelierului de lucru a fost sporirea nivelului de cooperare internațională dintre agenții în eforturile de prevenire a cazurilor migrației ilegale cu implicarea traficului de ființe umane. În cadrul evenimentului au fost discutate în special metodele utilizate, rutele migraționale și aspecte de cooperare în procesul de investigare²⁰⁰;
- Reprezentanți de nivel înalt ai organelor de drept din Moldova au participat în perioada 23-24 iunie 2008 la un atelier privind combaterea criminalității organizate transfrontaliere organizat de EUBAM, în cadrul căruia au fost discutate cauzele, metodele grupărilor criminale organizate, precum și strategiile de combatere a acestora²⁰¹;
- În aceeași perioadă, la Chișinău a avut loc un seminar privind combaterea traficului de ființe umane, la care au participat experți ai UE prin instrumentul TAIEX. Participanții au examinat experiența mai multor state de origine și destinație și posibilitățile de preluare a bunelor practici.

¹⁹⁷ Comunicatul Ambasadei SUA în RM, 13.03.2008, <http://moldova.usembassy.gov/031308.html>

¹⁹⁸ Comunicatul Agenției Reporter.md, 11.04. 2008

¹⁹⁹ Comunicat de presă al Parlamentului RM, 14.05.2008; http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/080516-Moldova_roundtable.pdf

²⁰⁰ Workshop on Trafficking in Human Beings organized by EUBAM, 02.06.2008, www.eubam.org.

²⁰¹ Workshop on fighting cross-border organised crime, 23.06.2008, www.eubam.org.

DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII

Acest raport este publicat în cadrul proiectului „*Relațiile Moldova-UE - Îmbunătățirea Informării și Dezbaterei Publice asupra Principalelor Evoluții*”. Proiectul este implementat de două organizații neguvernamentale, ADEPT și EXPERT-GRUP și finanțat de Fundația Soros-Moldova.

Conceptul proiectului a apărut într-un context politic dinamic, determinat de factori politici, economici și sociali. În acest context, implementarea reformelor inițiate conform Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană este o sarcină complexă și importantă. Guvernul, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Comisia Națională pentru integrare Europeană și alte autorități publice centrale au rolul principal în implementarea respectivelor reforme și priorități. Dar, un rol important îi revine și societății civile, atât în promovarea reformelor în societate, cât și în monitorizarea procesului de implementare a acestora.

În circumstanțele descrise, proiectul are menirea să creeze un cadru larg și deschis pentru continuarea promovării în societate a dezbaterilor publice largi asupra beneficiilor integrării europene a Republicii Moldova.

Proiectul are două obiective:

Obiectivul 1: Monitorizarea evoluțiilor din cadrul relațiilor UE-RM și realizarea unor analize relevante.

Obiectivul 2: Sporirea sensibilității și a cunoștințelor asupra evoluțiilor politice majore din dialogul RM-UE.

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT este o organizație neguvernamentală, nonprofit, independentă și nepartizantă care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. ADEPT a fost înregistrată în ianuarie 2000 și a obținut statutul de organizație de utilitate publică. ADEPT este un centru analitic și practic care oferă expertiză asupra proceselor electorale și democratice din Republica Moldova. Misiunea ADEPT este de a promova și susține participarea cetățenească la toate aspectele vieții publice.

EXPERT-GRUP este un centru analitic independent care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. Fiind o organizație neguvernamentală, EXPERT-GRUP nu este afiliat politic și decide în mod independent asupra strategiei sale instituționale. Misiunea EXPERT-GRUP este de a contribui la dezvoltarea economică și democratică a Republicii Moldova și la consolidarea competitivității sale internaționale. Instrumentele practice prin care EXPERT-GRUP urmărește misiunea sa sînt analizele și cercetările efectuate la standarde internaționale de calitate. Domeniile principale de expertiză ale organizației sînt politicile economice, de integrare europeană, managementul privat și public.